

Advies

van de VREG van 2/06/2020

met betrekking tot de omzetting van de artikelen 9 t.e.m. 11bis en de bijlage VIIbis van de Energie-efficiëntierichtlijn en het regelgevend kader inzake verwarming, koeling of waterwatervoorziening door warmtenetten of door een centrale productie-installatie (“collectieve verwarming”)

Inhoud

Inhoud	2
Bespreking	5
1. Energie-efficiëntierichtlijn (richtlijn 2018/2002).....	5
1.1 Definities	5
1.2 Artikel 9 – 9quater Energie-efficiëntierichtlijn.....	6
Artikel 9 – Meting voor aardgas	6
Artikel 9bis – Meting betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik.....	7
Artikel 9ter – Individuele bemetering en kostenverdeling betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik	7
1.3 Volgende wijzigingen kunnen worden doorgevoerd	9
Artikel 9quater – Verplichting inzake op afstand leesbare meters.....	12
1.4 Algemene beleidsvragen	14
1.5 Artikelen 10 en 10bis Energie-efficiëntierichtlijn.....	19
Artikel 10 – Factureringsinformatie betreffende aardgas	19
Artikel 10bis – Facturering en verbruiksgegevens betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik	23
1.6 Artikelen 11 en 11bis Energie-efficiëntierichtlijn.....	30
Artikel 11 – Kosten van toegang tot meetgegevens en factureringsinformatie betreffende aardgas	30
Artikel 11bis – Kosten van toegang tot informatie over meting, facturering en verbruik betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik	32
1.7 Warmtekostenverdeelregels.....	33
Doelstelling van warmtekostenverdeelregels.....	35
Situatie in buurlanden	35
Terugkoppeling warmtekostenverdelers	37
Voorstel	39
2. Wijzigingen aan de herziening van de energie-efficiëntierichtlijn, zoals opgenomen in de EMD 43	

Inleiding

Op 30 november 2016 stelde de Europese Commissie het pakket “Clean Energy for All Europeans” voor dat nieuwe regels omvat ter bewerkstelling van de energietransitie.¹

Het pakket bevat vier richtlijnen en vier verordeningen:

- Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, tot wijziging van Richtlijn 94/22/EG, Richtlijn 98/70/EG, Richtlijn 2009/31/EG, Verordening (EG) nr. 663/2009, Verordening (EG) nr. 715/2009, Richtlijn 2009/73/EG, Richtlijn 2009/119/EG van de Raad, Richtlijn 2010/31/EU, Richtlijn 2012/27/EU, Richtlijn 2013/30/EU en Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 525/2013 (afgekort: “Governance Verordening”);
- Verordening (EU) 2019/941 van het Europees parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector en tot intrekking van Richtlijn 2005/89/EG (afgekort: “Risicoparaatheidsverordening”);
- Verordening (EU) 2019/942 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 tot oprichting van een Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators (herschikking) (afgekort: “ACER-verordening (herschikking)”);
- Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit (herschikking) (afgekort: “Elektriciteitsverordening (herschikking)”);
- Richtlijn (EU) 2018/844 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn 2010/31/EU betreffende de energieprestatie van gebouwen en Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie (afgekort: Energieprestatierichtlijn);
- Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (afgekort: Richtlijn Hernieuwbare energie);
- Richtlijn (EU) 2018/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 houdende wijziging van Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie (afgekort: “Energie-efficiëntie richtlijn”);²
- Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (herschikking) (afgekort: “Vierde Elektriciteitsrichtlijn”);³

De vier verordeningen zijn rechtstreeks van toepassing. Zij gelden voor alle lidstaten en hebben dezelfde kracht als het nationale recht, zonder dat er dus een nood is aan omzetting in nationale bepalingen. Op 21 december 2018 werd de Governance Verordening gepubliceerd (*Pb.L. 328*), en op 14 juni 2019 werden ook de Elektriciteitsverordening, de Risicoparaatheidsverordening en de ACER-verordening gepubliceerd (*Pb.L.158*).

Richtlijnen daarentegen zijn Europese kaderwetgeving en dienen wel te worden omgezet binnen de nationale rechtsorde. Op 16 juni 2018 werd de Energieprestatie richtlijn gepubliceerd (*Pb.L. 156*), op 21 december 2018 werden de Energie-efficiëntie richtlijn en de Richtlijn Hernieuwbare Energie gepubliceerd (*Pb.L 328*), om tot slot op 14 juni 2019 te eindigen met de publicatie van de nieuwe Elektriciteitsrichtlijn (*Pb.L 158*).

¹ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans>

² *Pb.L.* 21 december 2018, 328/210, te consulteren op <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L2002&from=EN>

³ De richtlijnen en verordeningen zijn terug te vinden op Eur-lex: <https://eur-lex.europa.eu/>

Dit advies richt zich eerst en vooral op de omzetting van de artikelen 9 t.e.m. 11bis van de Energie-efficiëntierichtlijn. De richtlijn (EU) 2018/2002 van 11 december 2018 wijzigt namelijk de richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie. Opgelet: de herziening van de Energie-efficiëntierichtlijn in 2018 (via de richtlijn 2018/2002) is op zijn beurt al gedeeltelijk herzien via de Vierde Elektriciteitsrichtlijn (richtlijn 2019/944). Deze wijzigingen staan apart vermeld in titel 3 Vierde Elektriciteitsrichtlijn en worden doorheen het advies **in het grijs gemarkeerd**. Alle wijzigingen worden meegenomen in dit advies.

De Europese Commissie heeft op 25 september 2019 een *guidance document* gepubliceerd, samen met een bijlage, getiteld “Commission Recommendation of 25.9.2019 on the implementation of the new metering and billing provisions of the Energy Efficiency Directive 2012/27/EU”.⁴ Voorliggend advies verwijst waar pertinent naar dit guidance document.

Het advies is opgebouwd per artikel. Telkens wordt eerst de nieuwe bepaling uit de richtlijn 2018/2002 (al dan niet gewijzigd door de richtlijn 2019/944) in cursieve oranje tekst weergegeven, waarna een analyse volgt, om te eindigen met – indien nodig - een voorstel van bepaling voor in het Energiedecreet of Energiebesluit (telkens omkaderd).

Er is een officiële omzettingstabel van deze richtlijn besproken op het Energiecoördinatie-overleg. In dit advies zijn de artikelen opgenomen die aan de VREG werden toegewezen (de artikelen 9 t.e.m. 11bis en bijlage VIIbis).

De Energie-efficiëntierichtlijn moet gedeeltelijk worden omgezet tegen 25 juni 2020, en gedeeltelijk tegen **25 oktober 2020** (waaronder de artikelen 9 t.e.m. 11bis en de bijlage VIIbis).

Daarnaast buigt de VREG zich in dit advies tevens over een aantal reeds bestaande bepalingen inzake warmtenetten en collectieve verwarming. Uit een stakeholderoverleg op 28 januari 2020 bleek immers dat sommige artikelen uit het Energiebesluit in de praktijk niet altijd het gewenste effect genereren en daarom nog verder uitgewerkt of aangepast zouden kunnen worden.

Ten slotte bevat dit advies ook een voorstel voor de transparante en accurate berekening van het individuele verbruik en voor de verdeling van de kosten van het thermische of warmwaterverbruik.

---

⁴ COMMISSION RECOMMENDATION of 25.9.2019 on the implementation of the new metering and billing provisions of the Energy Efficiency Directive 2012/27/EU, te consulteren op https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/c_2019_6631_act_com_recom_metering_and_billing.pdf en annex https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/c_2019_6631_-_annex_com_recom_metering_and_billing.pdf

Bespreking

1. Energie-efficiëntierichtlijn (richtlijn 2018/2002)

1.1 Definities

De Energie-efficiëntierichtlijn heeft betrekking op huishoudelijk warmwaterverbruik, hierdoor zou ervoor kunnen gopteerd worden om volgende definities in het Energiebesluit aan te passen (aanpassingen in vet en groen):

Art. 2, 3/2° appartementengebouw of multifunctioneel gebouw: een gebouw met minstens twee wooneenheden, een wooneenheid en minstens een andere eenheid, of minstens twee andere eenheden waarover de energiefactuur voor verwarming, koeling of **huishoudelijke** warmwatervoorziening verdeeld moet worden;

11/3° centrale verbruiksmeter voor het warmte-, koelings- of **huishoudelijk** warmwaterverbruik: een warmtemeter of een warmwatermeter om het verbruik van verwarming, koeling en **huishoudelijk** warm water te meten, op te slaan en weer te geven, geïnstalleerd bij de warmtewisselaar of het leveringspunt als de verwarming, de koeling of de **huishoudelijke** warmwatervoorziening van een gebouw geleverd wordt door een warmte- of koudenet of door een centrale bron die verschillende gebouwen bedient;

48/1° individuele verbruiksmeter voor het warmte-, koelings- of **huishoudelijk** warmwaterverbruik: een instrument dat ontworpen is om het verbruik van verwarming, koeling en **huishoudelijk** warm water in een eenheid te meten, op te slaan en weer te geven;

Het is mogelijk om een definitie van “huishoudelijk warmwaterverbruik” toe te voegen, maar wellicht geniet het de voorkeur om dit niet te doen. Ten eerste voorziet de Europese Energie-efficiëntierichtlijn zelf ook niet in een definitie, en ten tweede is er een mogelijk risico dat bepaalde situaties via een definitie onbedoeld uitgesloten worden.

Bovendien moet opgemerkt worden dat het toepassingsgebied in het Energiebesluit vandaag ruimer is. Door telkens het woord ‘huishoudelijk’ toe te voegen wordt het huidige toepassingsgebied van de bestaande regelgeving beperkt, waardoor in de praktijk bepaalde maatregelen teruggeschroefd zouden worden. Zo zou plots geen individuele meter meer vereist zijn voor niet-huishoudelijk warmwaterverbruik. Om het bestaande beleid verder te zetten kan er dan ook wellicht best voor gopteerd worden om het woord “huishoudelijk” niet toe te voegen.

Er wordt best wel een definitie voor “eindgebruiker van thermische energie” ingeschreven. De Energie-efficiëntierichtlijn bevat geen definitie van het begrip, maar geeft in artikel 10bis wel een nadere invulling. De definitie kan dan ook als volgt worden geformuleerd:

“Eindgebruiker van thermische energie: de natuurlijke of rechtspersonen die verwarming, koeling of warm water voor hun eigen eindgebruik aankopen, of de natuurlijke of rechtspersonen die bewoner zijn van een afzonderlijk gebouw of van een eenheid in een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw dat beschikt over een centrale bron voor verwarming, koeling of warm water en die geen rechtstreekse of individuele overeenkomst met de energieleverancier hebben”.

Enkel het eerste zinsdeel “de natuurlijke of rechtspersonen die verwarming, koeling of warm water voor hun eigen eindgebruik aankopen” wordt hieraan toegevoegd, om duidelijk te maken dat een afnemer van thermische energie ook onder het begrip eindgebruiker kan vallen.

1.2 Artikel 9 – 9quater Energie-efficiëntierichtlijn

Artikel 9 – Meting voor aardgas

1. De lidstaten zorgen ervoor dat eindafnemers van aardgas, voor zover dit technisch mogelijk en financieel redelijk is en voor zover dit in verhouding staat tot de potentiële energiebesparingen, tegen concurrerende prijzen de beschikking krijgen over individuele meters die hun daadwerkelijke energieverbruik van de eindafnemer nauwkeurig weergeven en informatie geven over het werkelijke tijdstip van het verbruik.

Een dergelijke individuele meter tegen concurrerende prijzen wordt altijd ter beschikking gesteld wanneer:

- a) een bestaande meter wordt vervangen, tenzij dit technisch onmogelijk is of niet kostenefficiënt in verhouding tot de geraamde potentiële besparingen op lange termijn;*
- b) een nieuwe aansluiting wordt gemaakt in een nieuw gebouw of ingeval van een ingrijpende renovatie overeenkomstig Richtlijn 2010/31/EU.*

2. Indien, en voor zover, de lidstaten gebruikmaken van intelligente meetsystemen en slimme meters voor aardgas invoeren in overeenstemming met de Richtlijn 2009/73/EG:

- a) zorgen zij ervoor dat de meetsystemen de eindafnemer informatie verschaffen over de werkelijke tijd van het verbruik en dat de voor de eindafnemer beoogde energie-efficiëntie en voordelen ten volle in acht worden genomen bij het vastleggen van de minimumfuncties van de meters en de verplichtingen die aan marktdeelnemers worden opgelegd;*
- b) zorgen zij ervoor dat de slimme meters en het dataverkeer worden beveiligd, en dat de privacy van de eindafnemer wordt beschermd, in overeenstemming met de Uniewetgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens en van de persoonlijke levenssfeer;*
- c) **geschrap***
- d) **geschrap***
- e) schrijven zij voor dat de afnemers bij de installatie van slimme meters het nodige advies en de nodige informatie krijgen, in het bijzonder over het volledige potentieel van die meters wat meterstandbeheer en controle van het energieverbruik betreft.*

Artikel 9 bevat geen inhoudelijke wijzigingen t.o.v. de richtlijn 2012/27/EU.

Artikel 9 van de richtlijn 2012/27/EU richtlijn wordt enkel beperkt aangepast door de richtlijnen 2018/2002/EU en 2019/944. Zo wordt het toepassingsgebied beperkt van “Meting” naar “Meting voor aardgas”. Ook in punt 2 wordt “en/of elektriciteit” geschrapt. Lid 3 van artikel 9 wordt geschrapt door de richtlijn 2018/2002. Dit derde lid verschuift inhoudelijk evenwel gewoonweg naar het nieuwe artikel 9bis (Meting betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik). De richtlijn 2019/944 schrapt dan weer de punten 2c) en 2d).

Deze verschuiving heeft als resultaat dat de richtlijn 2018/2002 enkel nog van toepassing is voor aardgas en verwarming, koeling en warm water. De richtlijn 2019/944 bevat het kader voor elektriciteit.

Artikel 9 werd reeds omgezet o.a. via de artikelen 4.1.22/13 van het Energiedecreet, 3.1.48 en 3.1.52 van het Energiebesluit. Daarnaast werden de vereisten inzake beveiliging en privacy van lid 2 punt b) ingeschreven via diverse bepalingen doorheen het Energiedecreet en het Energiebesluit o.a. via art. 4.1.4, §2, 5° en 6° van het Energiedecreet en de bijhorende uitvoeringsbepalingen.

Enkel de zinssnede “tegen concurrerende prijzen beschikking krijgen over meters” werd niet in Vlaanderen omgezet, gelet op de federale bevoegdheid inzake prijzen (art. 6, VII, d) BWHI).

Artikel 9bis – Meting betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik

1. De lidstaten zorgen ervoor dat eindafnemers van stadsverwarming, stadskoeling en warm water voor huishoudelijk gebruik tegen concurrerende prijzen de beschikking krijgen over meters die hun daadwerkelijke energieverbruik nauwkeurig weergeven.

2. Indien de verwarming, koeling of warm water voor huishoudelijk gebruik geleverd wordt door een centrale bron die verschillende gebouwen bedient of door een systeem voor stadsverwarming of -koeling, wordt een meter geïnstalleerd bij de warmtewisselaar of het leveringspunt.

Dit artikel werd reeds omgezet in artikel 4/1.2.2, §1 van het Energiedecreet en de artikelen 1.1.1, 11/3° (definitie van “een centrale verbruiksmeter voor het warmte-, koelings- of warmwaterverbruik”) en 3/1.2.1 van het Energiebesluit (§2, voor wat betreft de nauwkeurigheid van de meting).

Enkel de zinssnede “tegen concurrerende prijzen beschikking krijgen over meters” werd niet in Vlaanderen omgezet, gelet op de federale bevoegdheid inzake prijzen (art. 6, VII, d) BWHI).

Artikel 9ter – Individuele bemetering en kostenverdeling betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik

1. In appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen die over een centrale verwarmings- of centrale koelingsbron beschikken of die zijn aangesloten op een systeem voor stadsverwarming of -koeling, worden individuele meters geïnstalleerd om het verbruik van verwarming, koeling of warm water voor huishoudelijk gebruik voor iedere eenheid van het gebouw te meten, indien dat technisch haalbaar en kostenefficiënt is, te weten in verhouding staat tot de potentiële energiebesparingen.

Als het gebruik van individuele meters technisch niet haalbaar of niet kostenefficiënt is om het warmteverbruik in elke eenheid van het gebouw te meten, worden individuele warmtekostenverdelers gebruikt om het warmteverbruik van elke radiator te meten, tenzij de betrokken lidstaat aantoont dat de installatie van dergelijke warmtekostenverdelers niet kostenefficiënt is. In die gevallen kunnen alternatieve kostenefficiënte methoden voor de meting van het warmteverbruik worden overwogen. De algemene criteria, werkwijzen en/of procedures aan de hand waarvan kan worden bepaald dat installaties technisch niet haalbaar en niet-kosteneffectief zijn, worden door elke lidstaat duidelijk vastgesteld en gepubliceerd.

2. In nieuwe appartementsgebouwen en in de residentiële gedeelten van nieuwe multifunctionele gebouwen die uitgerust zijn met een centrale verwarmingsbron voor warm water voor huishoudelijk gebruik of op stadsverwarmingssystemen zijn aangesloten, worden, niettegenstaande de eerste alinea van lid 1, voorzien in individuele meters voor warm water voor huishoudelijk gebruik.

3. Indien appartementsgebouwen of multifunctionele gebouwen zijn aangesloten op stadsverwarming of -koeling of een eigen gemeenschappelijk verwarmings- of koelingssysteem voor dergelijke gebouwen gangbaar is, zorgen de lidstaten ervoor dat zij, met het oog op een transparante en accurate berekening van het individuele verbruik, transparante en voor het publiek toegankelijke nationale regels vaststellen voor de verdeling van de kosten voor het verbruik van verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik in dergelijke gebouwen. Waar passend, bevatten deze regels richtsnoeren betreffende de wijze waarop de kosten van energie moeten worden verdeeld, die wordt gebruikt als volgt:

- a) warm water voor huishoudelijk gebruik;*
- b) warmte uit de installatie van het gebouw voor de verwarming van de gemeenschappelijke ruimten, wanneer trappenhuisen en gangen voorzien zijn van radiatoren;*
- c) voor het verwarmen of koelen van appartementen.*

Punt 1, eerste alinea van artikel 9ter van de richtlijn werd reeds omgezet in het kader van de richtlijn 2012/27/EU, namelijk in het artikel 4/1.2.2, §3 van het Energiedecreet.

Punt 1, tweede alinea van artikel 9ter van de richtlijn werd reeds omgezet in artikel 3/1.1.1, §2 e.v. van het Energiebesluit. De uitzonderingen die voorzien worden in artikel 3/1.1.1, §2, §3 en §4 (verwarmingsleidingen, koelleidingen en warmwaterleidingen) zijn de volgende:

- 1) Verschillende punten voor aan- en afvoer;
- 2) Plaatsgebrek;
- 3) Eenheden die reeds op 31 december 2016 over individuele warmtekostenverdelers beschikken;

Ook in artikel 4/1.2.2, §3, tweede lid wordt verwezen naar het “technisch niet haalbaar” of “niet kostenefficiënt” zijn.

Punt 2 van artikel 9ter van de richtlijn lijkt geen omzetting te behoeven, aangezien in de huidige, bovenvermelde bepalingen uit het Energiebesluit de uitzonderingen enkel en alleen van toepassing zijn op bepaalde limitatieve gevallen in *bestaande* appartementsgebouwen en *bestaande* multifunctionele gebouwen. Nieuwe appartementsgebouwen en nieuwe residentiële gedeelten van multifunctionele gebouwen zullen dus steeds over een individuele meter moeten beschikken.

De richtlijn voert evenwel een onderscheid in tussen residentiële en niet-residentiële gedeelten van nieuwe multifunctionele gebouwen. De niet-residentiële gedeelten van nieuwe multifunctionele gebouwen dienen niet over een individuele meter te beschikken.

In het Energiebesluit kan bijgevolg in een bijkomende uitzondering voorzien worden (in artikel 3/1.1.1):

§. In multifunctionele gebouwen met een centrale verwarmings- of koelingsbron of met levering vanuit een stadsverwarmingsnet hoeft geen individuele verbruiksmeter voor het warmwaterverbruik te worden geplaatst **in de niet-residentiële gedeelten van het multifunctioneel gebouw.***

Ook hier geldt evenwel dat er dan een verenging zou komen van de reeds bestaande regelgeving. Ook hier dient bijgevolg de vraag gesteld te worden of dit beleidsmatig wel wenselijk is.

Punt 3 van artikel 9ter van de richtlijn werd reeds omgezet. Artikel 4/1.2.2, §3, derde lid van het Energiedecreet bepaalt het volgende: “De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor de transparante en accurate berekening van het individuele verbruik en voor de verdeling van de kosten van het thermische of warmwaterverbruik voor:

- 1° warm water voor huishoudelijk gebruik;
- 2° warmte uit de installatie van het gebouw voor de verwarming van de gemeenschappelijke ruimten;
- 3° de verwarming of van de appartementen.”

Het artikel dient slechts in beperkte mate te worden aangepast:

*“De Vlaamse Regering **bepaalt** nadere regels voor de transparante en accurate berekening van het individuele verbruik en voor de verdeling van de kosten van het thermische of warmwaterverbruik voor:*

- 1° warm water voor huishoudelijk gebruik;*
- 2° warmte uit de installatie van het gebouw voor de verwarming van de gemeenschappelijke ruimten, **wanneer trappenhuizen en gangen voorzien zijn van radiatoren;***
- 3° de verwarming **of koeling** van de appartementen.”*

Huidig artikel bepaalt dat de Vlaamse Regering nadere regels “kan” bepalen. De formulering uit artikel 9ter is evenwel dwingend (“zorgen de lidstaten ervoor dat... vaststellen”). Ook trappenhuizen en gangen met radiatoren en koeling van appartementen moet worden toegevoegd.

Deze nadere regels zijn uitgewerkt in hoofdstuk 1.7 van dit advies.

1.3 Volgende wijzigingen kunnen worden doorgevoerd

In het Energiedecreet:

Aangezien artikel 9ter van de richtlijn betrekking heeft op huishoudelijk warmwaterverbruik kan de desbetreffende titel in het Energiedecreet worden aangepast naar “Afdeling II. Verwarming en koeling of [huishoudelijke] warmwatervoorziening van een gebouw door een warmte- of koudenet of door een centrale bron die verschillende gebouwen of verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient”.

Samengevat, kan artikel 4/1.2.2 van het **Energiedecreet** als volgt aangepast worden:

§ 1. Als de verwarming, de koeling of de [huishoudelijke] warmwatervoorziening van een gebouw geleverd wordt door een warmte- of koudenet of door een centrale bron die verschillende gebouwen bedient, wordt een warmtemeter of een warmwatermeter geïnstalleerd bij de warmtewisselaar of het leveringspunt. De Vlaamse Regering kan de voorwaarden en de nadere regels bepalen voor de verwarming, de koeling of de warmwatervoorziening van een gebouw door een warmte- of koudenet of door een centrale bron die verschillende gebouwen bedient.

§ 2. De Vlaamse Regering kan de voorwaarden bepalen waaraan de koude- of warmtenetbeheerder of de beheerder van een centrale bron, die verschillende gebouwen of verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient, moet voldoen om een dergelijk warmte- of koudenet of een bron te mogen uitbaten.

§ 3. De warmte- of koudenetbeheerder of de beheerder van een centrale bron die verschillende gebouwen of verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient, zorgt ervoor dat in appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen met een centrale verwarmings- of koelingsbron of met levering vanuit zijn warmte- of koudenet of zijn centrale bron individuele verbruiksmeters geïnstalleerd worden om het warmte- of koelingsverbruik of het [huishoudelijke] warmwaterverbruik voor iedere eenheid te meten.

De Vlaamse Regering kan uitzonderingen bepalen [voor multifunctionele gebouwen en] voor de gevallen waarin het technisch niet haalbaar of niet kostenefficiënt is om een dergelijke meter te installeren. De Vlaamse Regering bepaalt aan welke voorwaarden de meters moeten voldoen. De partijen die via dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan toegang krijgen tot de gegevens van de meters, zorgen ervoor dat de dataveiligheid op elk moment gegarandeerd wordt en dat voldaan wordt aan de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens.

De Vlaamse Regering **bepaalt** nadere regels voor de transparante en accurate berekening van het individuele verbruik en voor de verdeling van de kosten van het thermische of warmwaterverbruik voor:

- 1° warm water voor huishoudelijk gebruik;
- 2° warmte uit de installatie van het gebouw voor de verwarming van de gemeenschappelijke ruimten, **wanneer trappenhuis en gangen voorzien zijn van radiatoren;**
- 3° de verwarming **of koeling** van de appartementen.

In het Energiebesluit:

Wat het **Energiebesluit** betreft, dienen ook de volgende titels te worden aangepast:

- HOOFDSTUK I. Uitzonderingen op de plaatsing van individuele verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of [huishoudelijk] warmwaterverbruik
- HOOFDSTUK II. Voorwaarden waaraan verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of [huishoudelijk] warmwaterverbruik moeten voldoen

- Afdeling I. Voorwaarden voor individuele en centrale verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of [huishoudelijk] warmwaterverbruik
- Afdeling II. Specifieke voorwaarden voor individuele verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of [huishoudelijk] warmwaterverbruik

Samengevat, kan artikel 3/1.1.1 van het **Energiebesluit** als volgt aangepast worden:

§ 1. Met behoud van de vervangingsplicht bedoeld in de artikelen **3/1.2.1, §§ 2, 3 en 4, en 3/1.2.2** is het plaatsen van individuele verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of [huishoudelijk] warmwaterverbruik vermeld in artikel 4/1.2.2, § 3, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 niet verplicht voor bestaande appartementengebouwen en bestaande multifunctionele gebouwen met een centrale verwarmings- of koelingsbron of met levering vanuit een stadsverwarmingsnet waar, uiterlijk op 31 december 2016, al individuele meters geplaatst zijn die, bij de plaatsing, voldeden aan de op dat moment geldende vereisten van het koninklijk besluit van 13 juni 2006 betreffende meetinstrumenten of het koninklijk besluit van 15 april 2016 betreffende meetinstrumenten.

§ 2. In bestaande appartementengebouwen en bestaande multifunctionele gebouwen met een centrale verwarmings- of koelingsbron of met levering vanuit een stadsverwarmingsnet kan de plaatsing van een individuele verbruiksmeter voor het verwarmingsverbruik vervangen worden door de plaatsing van warmtekostenverdelers op de radiatoren in de volgende gevallen:

- 1° het warme water voor verwarming wordt aangevoerd op verschillende punten in het appartement of wordt afgevoerd op verschillende punten in het appartement;
- 2° door plaatsgebrek zijn aanpassingen van de verwarmingsleidingen noodzakelijk om de individuele verbruiksmeter te plaatsen;
- 3° de eenheden beschikken op 31 december 2016 reeds over individuele warmtekostenverdelers.

§ 3. In bestaande appartementengebouwen en bestaande multifunctionele gebouwen met een centrale verwarmings- of koelingsbron of met levering vanuit een stadsverwarmingsnet hoeft geen individuele verbruiksmeter voor het koelingsverbruik te worden geplaatst in de volgende gevallen:

- 1° het koude water voor koeling wordt aangevoerd op verschillende punten in het appartement of wordt afgevoerd op verschillende punten in het appartement;
- 2° door plaatsgebrek zijn aanpassingen van de koelleidingen noodzakelijk om de individuele verbruiksmeter te plaatsen.

§ 4. In bestaande appartementengebouwen en bestaande multifunctionele gebouwen met een centrale verwarmings- of koelingsbron of met levering vanuit een stadsverwarmingsnet hoeft geen individuele verbruiksmeter voor het [huishoudelijk] warmwaterverbruik te worden geplaatst in de volgende gevallen:

- 1° het warme tapwater wordt aangevoerd op verschillende punten in het appartement;
- 2° door plaatsgebrek zijn aanpassingen van de warmwaterleidingen noodzakelijk om de individuele verbruiksmeter te plaatsen;
- 3° de eenheden beschikken op 31 december 2016 reeds over individuele warmtekostenverdelers.

§ 5. In afwijking van paragraaf 1 tot en met 4 is de plaatsing van individuele verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of [huishoudelijk] warmwaterverbruik verplicht als een bestaand appartementengebouw of een multifunctioneel gebouw met een centrale verwarmings- of koelingsbron of met levering vanuit een stadsverwarmingsnet een ingrijpende energetische

renovatie ondergaat, of als de bestaande warmtekostenverdelers of centrale of individuele verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of **[huishoudelijk]** warmwaterverbruik in de voormelde gebouwen worden vervangen.

§ 6. De minister kan nadere regels vastleggen om het plaatsgebrek, vermeld in paragrafen 2, 3 en 4 van dit artikel, vast te stellen.

[§ 7. In multifunctionele gebouwen met een centrale verwarmingsbron of met levering vanuit een stadsverwarmingsnet hoeft geen individuele verbruiksmeter voor het warmwaterverbruik te worden geplaatst in de niet-residentiële gedeelten van het multifunctioneel gebouw.]

Opnieuw geldt evenwel dezelfde opmerking: het toevoegen van het woord “huishoudelijk” en de uitzondering voor “niet-residentiële gedeelten van een multifunctioneel gebouw” brengen een verenging van het toepassingsgebied met zich mee, die wellicht beleidsmatig niet gewenst zijn. De wijzigingen zijn daarom ook aangeduid met vierkante haakjes ([...]).

Artikel 9quater – Verplichting inzake op afstand leesbare meters

1. Voor de toepassing van de artikelen 9bis en 9ter zijn meters en warmtekostenverdelers die na 25 oktober 2020 worden geïnstalleerd op afstand leesbare apparaten. De voorwaarden inzake technische haalbaarheid en kosteneffectiviteit van artikel 9 ter, lid 1, blijven van toepassing.

2. Meters en warmtekostenverdelers die niet op afstand kunnen worden gelezen maar die al geïnstalleerd zijn, worden uiterlijk op 1 januari 2027 op afstand leesbaar gemaakt of vervangen door apparaten die op afstand leesbaar zijn, tenzij de lidstaat in kwestie aantoont dat dit niet kostenefficiënt is.”.

Vooreerst dient te worden opgemerkt dat de titels van hoofdstuk II en afdeling I onvoldoende de lading dekken. Zo wordt er inhoudelijk in het artikel gesproken over warmtekostenverdelers, maar blijkt dit onvoldoende duidelijk uit de titels. Vandaar volgend voorstel tot aanpassing:

HOOFDSTUK II. Voorwaarden waaraan verbruiksmeters en **warmtekostenverdelers** voor het warmte-, koelings- of warmwaterverbruik moeten voldoen
Afdeling I. Voorwaarden voor individuele en centrale verbruiksmeters **en warmtekostenverdelers** voor het warmte-, koelings- of warmwaterverbruik
Artikel 3/1.2.1. [...]

Het artikel legt nieuwe, strengere eisen op voor wat betreft het op afstand (uit)leesbaar zijn van de meters.

Samengevat, kan artikel 3/1.2.1 van het Energiebesluit als volgt aangepast worden:

§ 1. De verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of warmwaterverbruik die geplaatst worden ter uitvoering van artikel 4/1.2.2, §1 en § 3, van het Energiedecreet van 8 mei 2009, moeten voldoen aan de eisen, vermeld in het koninklijk besluit van 15 april 2016 betreffende meetinstrumenten.

De verbruiksmeters zijn meters van het integrale type: ze zijn uitgerust met een elektronische rekeneenheid die de numerieke integratie uitvoert van het gemeten waterdebiet en het verschil in watertemperatuur tussen de vertrek- en retourleiding.

De maximaal toelaatbare fout van de verbruiksmeter moet voldoen aan nauwkeurigheidsklasse 2 voor thermische energiemeters, bepaald conform de regels, vermeld in het koninklijk besluit van 15 april 2016 betreffende meetinstrumenten.

§2. Elke nieuwe verbruiksmeter is uitgerust met een voorziening waarmee de gemeten hoeveelheden zowel ter plaatste als op afstand uitgelezen kunnen worden. Elke bestaande verbruiksmeter dient ten laatste op 1 januari 2027 op afstand uitleesbaar gemaakt of vervangen te worden door een verbruiksmeter die op afstand uitleesbaar is.

Elke nieuwe warmtekostenverdeler, die na 25 oktober 2020 geïnstalleerd wordt, is uitgerust met een voorziening waarmee de gemeten hoeveelheden zowel ter plaatse als op afstand uitgelezen kunnen worden. Elke bestaande warmtekostenverdeler dient ten laatste op 1 januari 2027 op afstand uitleesbaar gemaakt of vervangen te worden door een verbruiksmeter die op afstand uitleesbaar is.

§3. Waar verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of warmwaterverbruik of warmtekostenverdelers worden geïnstalleerd, moeten ze continu werken en correct worden onderhouden en wordt minstens elke tien jaar geverifieerd of voldaan is aan de technische specificaties van het product wat betreft de nauwkeurigheid van de meting. Deze verificatie kan gebeuren met steekproeven. Als vastgesteld wordt dat een verbruiksmeter of warmtekostenverdeler niet meer voldoet **aan de in paragraaf 1 vermelde** technische specificaties, wordt die vervangen **door een verbruiksmeter of warmtekostenverdeler die op afstand uitleesbaar is en voldoet aan de technische specificaties.**

§4. In afwijking van artikel 3/1.1.1, § 1, van dit besluit wordt in bestaande gebouwen waar uiterlijk op 31 december 2016 al individuele meters voor het warmte-, koelings- of huishoudelijk warmwaterverbruik zijn geplaatst die, bij de plaatsing, voldeden aan de op dat moment geldende vereisten van het koninklijk besluit van 13 juni 2006 betreffende meetinstrumenten of het koninklijk besluit van 15 april 2016 betreffende meetinstrumenten, ~~alleen~~ overgegaan tot vervanging als de verbruiksmeters niet meer voldoen aan de vereiste nauwkeurigheidsklasse, vermeld in respectievelijk het koninklijk besluit van 13 juni 2006 betreffende meetinstrumenten of het koninklijk besluit van 15 april 2016 betreffende meetinstrumenten. In dat geval is **artikel 3/1.1.1, § 1**, van overeenkomstige toepassing op de vervanging van de verbruiksmeters.

§5. De minister kan nadere regels voor de verificatie van de nauwkeurigheid van verbruiksmeters en warmtekostenverdelers vastleggen.

Samengevat, artikel 3/1.2.2 Energiebesluit werd inhoudelijk opgenomen in artikel 3/1.2.1 (zie hierboven). Het artikel kan dus geschrapt worden.

1.4 Algemene beleidsvragen

- **Integrale meter/debietmeter**

De VREG merkt in het algemeen nog op dat kan worden nagedacht of een **integrale meter** wel in elke situatie een afdoende oplossing biedt, in sommige gevallen kan wellicht een debietmeter volstaan. In gevallen waar warm water vanuit een gemeenschappelijk systeem verdeeld wordt, is er geen terugkeerleiding waarvan de temperatuur gemeten kan worden voor de meting van het integrale type. Het vergelijken van de temperatuur van het geleverde water met het instromende leidingwater is mogelijk, maar minder praktisch. In paragraaf 1 zou eventueel nog in een uitzondering kunnen worden voorzien. Deze uitzondering is enkel van toepassing voor meting van warm water.

Deze uitzondering zou als volgt geformuleerd kunnen worden:

§ 1. De verbruiksmeters voor het warmte-, koelings- of warmwaterverbruik die geplaatst worden ter uitvoering van artikel 4/1.2.2, §1 en § 3, van het Energiedecreet van 8 mei 2009, moeten voldoen aan de eisen, vermeld in het koninklijk besluit van 15 april 2016 betreffende meetinstrumenten.

De verbruiksmeters zijn meters van het integrale type: ze zijn uitgerust met een elektronische rekeneenheid die de numerieke integratie uitvoert van het gemeten waterdebiet en het verschil in watertemperatuur tussen de vertrek- en retourleiding.

De maximaal toelaatbare fout van de verbruiksmeter moet voldoen aan nauwkeurigheidsklasse 2 voor thermische energiemeters, bepaald conform de regels, vermeld in het koninklijk besluit van 15 april 2016 betreffende meetinstrumenten.

Bij warmwatervoorziening vanuit een warmtenet of een centrale bron die verschillende gebouwen of verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient, kan het individueel warmwaterverbruik, in afwijking van lid 1, lid 2 en lid 3, gemeten worden met een watermeter op voorwaarde dat het totaal van het verbruik voor warm water van de eenheden waar een watermeter wordt gebruikt centraal gemeten wordt met een verbruiksmeter voor het warm waterverbruik van het integrale type, die voldoet aan de vereisten gesteld in lid 1, lid 2 en lid 3. De watermeter moet voldoen aan de vereiste nauwkeurigheidsklasse, vermeld in het koninklijk besluit van 15 april 2016 betreffende meetinstrumenten.

- **Kostprijs meters op afstand uitleesbaar**

Verschillende stakeholders wijzen de VREG erop dat de kostprijs voor individuele meters die op afstand uitleesbaar moeten zijn behoorlijk kan oplopen. Zij vragen zich dan ook af wie de kosten voor deze meters zal dragen: is dit de beheerder van het warmtenet, de warmteleverancier, de afnemer, de eindgebruiker? De vraag werd gesteld of een parallel kon worden gemaakt met de elektriciteits- en aardgassector, waarbij de kostprijs voor de uitrol van de digitale meter gesocialiseerd wordt via de nettarieven. Wanneer bij warmtenetten of collectieve verwarming een nieuwe individuele verbruiksmeter moet geïnstalleerd worden die op afstand uitleesbaar dient te zijn, wordt inderdaad in het wettelijk kader niet expliciet bepaald *wie* de investeringskost zal dragen. De organisatie van de warmtesector is vrij verschillend van deze van de elektriciteits- en gassector. Bij deze laatste twee sectoren is er namelijk maar één werkmaatschappij, zijnde Fluvius, die de uitrol van de digitale meter voor zijn rekening zal nemen en ook eigenaar zal blijven van elke digitale meter (en deze kost ook zal afschrijven via de boekhouding). Bij warmtenetten zijn er verschillende warmtenetbeheerders en ook verschillende configuraties per warmtenet, waardoor het uitwerken van een uniforme regeling iets complexer is.

Artikel 4/1.1.1, 9° van het Energiedecreet bepaalt in dit kader het volgende: “Het beheer van een warmte- of koudenet omvat onder meer de volgende taken: **het ter beschikking stellen**, de **plaatsing**, de activering, de desactivering, het onderhoud en het herstellen van **meters** en tellers op de toegangspunten op zijn warmte- of koudenet”.

Het “ter beschikking stellen” en “de plaatsing” van de meters wordt bijgevolg expliciet als taak bij de warmtenetbeheerders gelegd. Onder het “ter beschikking stellen” moet impliciet worden verstaan dat de meters eigendom zullen blijven van de warmtenetbeheerders. Aangezien de warmtenetbeheerders eigenaar zullen blijven van de desbetreffende meters, zullen zij de kosten ook kunnen afschrijven via hun boekhouding. De regel uit artikel 4/1.1.1, 9° van het Energiedecreet geldt echter evenwel enkel voor de meters en tellers op de toegangspunten. Indien de warmte verder wordt doorgeleverd door een VME/syndicus dan moeten er nog - achter het toegangspunt - individuele meters geïnstalleerd worden.

Artikel 4/1.2.2, §3 van het Energiedecreet bepaalt daarbij dat de warmte- of koudenetbeheerder of de beheerder van een centrale bron die verschillende gebouwen of verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient, ervoor zorgt dat in appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen met een centrale verwarmings- of koelingsbron of met levering vanuit zijn warmte- of koudenet of zijn centrale bron individuele verbruiksmeters geïnstalleerd worden om het warmte- of koelingsverbruik of het warmwaterverbruik voor iedere eenheid te meten. De bepaling schrijft dus voor dat de beheerder moet zorgen voor de installatie van de meters, maar bepaalt verder niets rond een “ter beschikking stelling” (wie bijgevolg eigenaar is van de meter), wie instaat voor de kostprijs, het onderhoud etc.⁵

De stakeholders vroegen zich tevens af of de kosten voor de installatie van de meters niet als openbaredienstverplichting kunnen worden beschouwd, en ook als dusdanig (tijdelijk) gefinancierd zouden kunnen worden (artikel 5/1.7.1. van het Energiebesluit). Dit lijkt weinig plausibel gelet op de opsomming in artikel 4/1.1.4 van het Energiedecreet (Openbaredienstverplichtingen, opgelegd aan de warmte- of koudenetbeheerder):

---

⁵ Een verbod op doorlevering van warmte door een VME/syndicus (net zoals trouwens het geval is bij elektriciteit en aardgas), zou dit probleem oplossen. Dit zou tegelijk ook de VME/syndicus ontlasten van toch zwaarwichtige taken, zoals deze inzake de sociale beschermingsmaatregelen.

Die openbaardienstverplichtingen kunnen onder meer betrekking hebben op:

- 1° de informatieverlening en het eventuele voorafgaande overleg bij een onderbreking van de toevoer van thermische energie voor de aanleg, het onderhoud en de herstelling van het net;*
- 2° de karakteristieken van de geleverde thermische energie;*
- 3° de termijnen waarin aanvragen voor nieuwe aansluitingen en aanpassingen van aansluitingen behandeld en uitgevoerd worden;*
- 4° de termijnen waarin klachten en vragen van warmte- of koudeafnemers behandeld worden;*
- 5° de facturatie aan warmte- of koudeafnemers;*
- 6° de informatieverlening aan warmte- of koudeafnemers en aanvragers van een aansluiting op het warmte- of koudenet;*
- 7° de behandeling van klachten van warmte- of koudeafnemers en aanvragers van een aansluiting op het warmte- of koudenet.*

Er moet in het algemeen worden opgemerkt dat bovenstaande regeling enkel geldt voor warmte- en koudenetten en niet voor collectieve verwarming. Aangezien de regelgeving inzake op afstand uitleesbare meters ook van toepassing is op collectieve verwarming kan best ook hier nagedacht worden over *wie* deze meters dient te installeren (en wie eigenaar blijft), deze dient te onderhouden, etc. Daarbij moet in acht genomen worden dat een VME vaak de beheerder is van de centrale bron, en dat dit vaak een VZW is met beperkte boekhoudkundige verplichtingen.

- **Interpretatie ‘op afstand uitleesbaar’**

Verder dient te worden opgemerkt dat het vandaag ook onvoldoende duidelijk is wat nu concreet moet worden verstaan onder ‘op afstand leesbaar’. Aan welke vereisten dient de meter juist te voldoen?

Uit het *guidance document* blijkt dat hieronder het volgende dient te worden verstaan:

The amending Directive does not define in technical terms what constitutes a remotely readable device. In Recital 33 of Directive (EU) 2018/2002, it states that ‘[r]emotely readable devices do not require access to individual apartments or units to be read’. This, however, should be understood as a common minimum feature of remotely readable devices, but not necessarily as the only feature. Recital 33 also states that ‘Member States are free to decide whether walk-by or drive-by technologies are to be considered remotely readable or not.’⁶

De lidstaat dient bijgevolg te beslissen welke vorm van “digitale warmtemeters” vereist zijn. Ook het *guidance document* beklemtoont de noodzaak aan een keuze:

It is important for market players that Member States take and communicate their national decisions on whether walk-by/drive-by technologies are considered remote reading as soon as possible during the transposition process and in any event before 25 October 2020. Otherwise, building owners and service providers preparing for new installations after that date will not have clarity on precisely which functional requirements will apply. In the absence of such decisions, they can of course choose to go for remotely readable solutions that do not rely on walk-by/drive-by technology to be on the safe side.

---

⁶ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/c_2019_6631_-_annex_com_recom_metering_and_billing.pdf, pagina 9 en volgende.

In Vlaanderen wordt dit nog niet bepaald. Er zijn tevens geen verdere bepalingen rond het uitlezen en de verwerking van de gegevens.

Uit de memorie van toelichting bij “het voorstel van wet tot wijziging van de Wet implementatie EU-richtlijnen energie-efficiëntie en de Warmtewet in verband met de implementatie van richtlijn 2018/2002/EU betreffende energie-efficiëntie” uit Nederland,⁷ blijkt dat er in Nederland onder “op afstand uitleesbaar” het volgende wordt verstaan:

In overweging 33 van de wijzigingsrichtlijn staat dat de lidstaten moeten communiceren of zij ‘walk-by/drive-by’ technologie zullen kwalificeren als ‘op afstand uitleesbaar’. Nederland beschouwt apparatuur die met draagbare of in voertuigen gemonteerde technologieën kan worden gelezen als op afstand leesbaar. Voor het lezen van op afstand leesbare apparatuur is geen toegang tot afzonderlijke appartementen of eenheden nodig.

Draagbare apparaten of in voertuigen gemonteerde technologieën volstaan bijgevolg in Nederland. Indien blijkt dat deze technieken efficiënter én kosten-efficiënter zijn, dan kan de VREG zich eveneens vinden in dergelijke aanpak. Hoe dan ook dient duidelijk in de regelgeving te worden aangegeven wat onder “op afstand uitleesbaar” verstaan moet worden.

Artikel 3/1.2.1, § 2, van het Energiebesluit kan daarom best als volgt worden gewijzigd:

§2. Elke nieuwe verbruiksmeter is uitgerust met een voorziening waarmee de gemeten hoeveelheden op afstand uitgelezen kunnen worden. Elke bestaande verbruiksmeter dient ten laatste op 1 januari 2027 op afstand leesbaar gemaakt of vervangen te worden door een verbruiksmeter die op afstand uitleesbaar is.

Elke nieuwe warmtekostenverdeler, die na 25 oktober 2020 geïnstalleerd wordt, is uitgerust met een voorziening waarmee de gemeten hoeveelheden op afstand uitgelezen kunnen worden. Elke bestaande warmtekostenverdeler dient ten laatste op 1 januari 2027 op afstand leesbaar gemaakt of vervangen te worden door een verbruiksmeter die op afstand uitleesbaar is.

Voor het uitlezen van op afstand uitleesbare verbruiksmeters en warmtekostenverdelers is geen toegang tot afzonderlijke appartementen en eenheden nodig.

Bovendien moet er nog een bijkomende paragraaf aan Artikel 3/1.2.1, §6, toegevoegd worden.

§6. De Minister kan bijkomende regels vaststellen voor de minimumvereisten waaraan een op afstand uitleesbare verbruiksmeter of warmtekostenverdeler moet voldoen.

- **Toezicht**

Ingevolge artikel 13.1.2 van het Energiedecreet is de VREG bevoegd om toezicht uit te oefenen op de naleving van Titel IV/1 van het Energiedecreet:

---

⁷ Voorstel van wet tot wijziging van de Wet implementatie EU-richtlijnen energie-efficiëntie en de Warmtewet in verband met de implementatie van richtlijn 2018/2002/EU betreffende energie-efficiëntie, Staatscourant 8 oktober 2019, nr. 54610, online te consulteren op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2019-54610.html>.

§ 1. De VREG kan aan een marktpartij, warmte- of koudeneigenaar, warmte- of koudenetbeheerder, warmteproducent die geen zelfopwekker is, of warmte- of koudeleverancier, of aan hun aangestelden, bestuurders, managers en personeelsleden de gegevens en inlichtingen vragen die nodig zijn voor de uitvoering van zijn taken en bevoegdheden, vermeld in artikel 3.1.3 en 3.1.4.

§ 2. De personeelsleden van de VREG zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de naleving van titels IV, IV/1, V, VI en hoofdstuk II tot en met IV van titel VII van dit decreet en de uitvoeringsbepalingen ervan en de niet-naleving hiervan vast te stellen in een proces-verbaal.

Ingevolge artikel 13.3.1 van het Energiedecreet kan de VREG ook administratieve sancties opleggen:

§ 1. Tenzij dit decreet in een specifieke procedure voorziet, kan de VREG elke natuurlijke persoon of rechtspersoon schriftelijk in gebreke stellen bij niet-naleving van de bepalingen van titel IV, IV/1, V, VI hoofdstuk I tot en met IV van titel VII en artikel 13.1.2, van dit decreet en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten, met inbegrip van de technische reglementen en het technisch reglement warmte- of koudenetten.

§ 2. De VREG kan de persoon die in gebreke werd gesteld overeenkomstig § 1 en werd gehoord of daartoe naar behoren werd opgeroepen, een van de administratieve geldboetes, vermeld in artikel 13.3.2, 13.3.3, 13.3.4 of 13.3.6, opleggen. De VREG zorgt ervoor dat er in deze gevallen geen kennelijke wanverhouding bestaat tussen de feiten die aan de administratieve boete ten grondslag ligt en de administratieve boete die op grond van die feiten wordt opgelegd.

Het *guidance document* van de EU Commissie merkt terecht op dat deze sancties ook moeten gelden ten aanzien van de verplichting tot het op afstand uitleesbaar zijn van de meters.⁸

Aangezien de VREG tot op vandaag enkel een zicht heeft op de aangemelde warmtenetten, en niet op de gebouwen waarbij er sprake is van collectieve verwarming is het uitoefenen van een doortastend toezichts- en handhavingsbeleid nagenoeg onmogelijk. De VREG dringt er bij de beleidsmakers dan ook op aan om een online tool/catalogus/register in te richten waarbij elk gebouw waar er collectieve verwarming aanwezig is, zich dient aan te melden.

---

⁸ Pagina 14.

1.5 Artikelen 10 en 10bis Energie-efficiëntierichtlijn

Artikel 10 – Factureringsinformatie *betreffende aardgas*

1. In de gevallen waarin de eindafnemer niet beschikt over een slimme meter als bedoeld in Richtlijn 2009/73/EG, zorgen de lidstaten ervoor dat uiterlijk op 31 december 2014 de factureringsinformatie voor aardgas betrouwbaar en nauwkeurig is, en gebaseerd is op het werkelijke verbruik, overeenkomstig punt 1.1 van bijlage VII mits dit technisch mogelijk en economisch gerechtvaardigd is.

Aan die verplichting kan worden voldaan met een systeem van zelf uitlezen door de eindafnemer, die de uitgelezen metergegevens meedeelt aan de energieleverancier. Alleen indien de eindafnemer voor een bepaalde factureringsperiode geen metergegevens heeft verstrekt, wordt de facturering gebaseerd op het geschatte verbruik of op een vast tarief.

2. Meters die zijn geïnstalleerd in overeenstemming met Richtlijn 2009/73/EG maken het voorzien in accurate factureringsinformatie op basis van het werkelijke verbruik mogelijk. De lidstaten waarborgen dat de eindafnemers gemakkelijk toegang krijgen tot aanvullende informatie om zelf hun verbruiksverleden in detail te kunnen controleren (nieuw).

Aanvullende informatie over het verbruiksverleden omvat:

- a) cumulatieve gegevens voor de periode van ten minste de drie voorgaande jaren of voor de periode sinds de aanvang van het leveringscontract, indien dit korter is. De gegevens hebben betrekking op de termijnen waarvoor frequente factureringsinformatie is verstrekt, en*
  - b) gedetailleerde gegevens over het verbruik volgens de gebruikperiode voor elke dag, week, maand en elk jaar. Deze gegevens worden de eindafnemer beschikbaar gesteld op het internet of op de meterinterface, over een periode van ten minste de voorgaande 24 maanden, of over de periode sinds de aanvang van het leveringscontract, indien dit korter is.*
- 3. Ongeacht of al dan niet slimme meters zijn geplaatst, wordt door de lidstaten:*
- a) voorgeschreven dat, voor zover er gegevens over de energiefacturering en het verbruiksverleden van de eindafnemer beschikbaar zijn, deze op zijn verzoek beschikbaar worden gesteld voor een door hem aangewezen aanbieder van energiediensten;*
  - b) ervoor gezorgd dat eindafnemers kunnen kiezen voor elektronische factureringsinformatie en facturering en dat zij op verzoek een duidelijke en begrijpelijke uitleg krijgen over de wijze waarop de factuur tot stand is gekomen, in het bijzonder als de factuur niet gebaseerd is op het feitelijke verbruik;*
  - c) ervoor wordt gezorgd dat de eindafnemer naast de factuur de nodige informatie ontvangt om een volledig overzicht van de huidige energiekosten te kunnen hebben, in overeenstemming met bijlage VII;*
  - d) eventueel bepaald dat, op verzoek van de eindafnemer, de bij de factuur gevoegde informatie niet als een betalingsverzoek wordt beschouwd. In die gevallen zien de lidstaten erop toe dat de energieleveranciers flexibele regelingen voor feitelijke betaling aanbieden;*
  - e) voorgeschreven dat de afnemer op zijn verzoek tijdig informatie en energiekostenramingen krijgt in een gemakkelijk te begrijpen vorm die vergelijking van aanbiedingen op basis van gelijke criteria mogelijk maakt.*

Artikel 10 van de richtlijn 2012/27/EU wordt slechts in heel beperkte mate aangepast, namelijk enkel het toepassingsgebied wordt beperkt van “informatie over facturering” naar

“factureringsinformatie betreffende aardgas en elektriciteit” (richtlijn 2018/2002), tot uiteindelijk enkel “factureringsinformatie betreffende aardgas” (richtlijn 2019/944).

Artikel 10 van de richtlijn werd reeds omgezet in artikel 3.2.18 van het Energiebesluit:

1° bezorgt aan alle niet-huishoudelijke afnemers van elektriciteit, aangesloten op het elektriciteitsdistributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit, op basis van het werkelijke verbruik minstens jaarlijks een totale afrekeningsfactuur voor de verkoop en het vervoer van elektriciteit, op voorwaarde dat de leverancier over de nodige meetgegevens beschikt;

1/1° bezorgt aan alle huishoudelijke afnemers van elektriciteit, aangesloten op het elektriciteitsdistributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit, op basis van het werkelijke verbruik jaarlijks, of op uitdrukkelijk verzoek van de afnemer meer dan eens per jaar, een totale afrekeningsfactuur voor de verkoop en het vervoer van elektriciteit, op voorwaarde dat de leverancier over de nodige meetgegevens beschikt. Indien de afnemer het contract opzegt, wordt op het einde van het contract en na ontvangst van de nodige meetgegevens van de netbeheerder een slotfactuur opgemaakt;

2° bezorgt aan alle niet-huishoudelijke afnemers van aardgas, aangesloten op het aardgasdistributienet, op basis van het werkelijke verbruik minstens jaarlijks een totale afrekeningsfactuur voor de verkoop en het vervoer van aardgas, op voorwaarde dat de leverancier over de nodige meetgegevens beschikt;

2/1° bezorgt aan alle huishoudelijke afnemers van aardgas, aangesloten op het aardgasdistributienet, op basis van het werkelijke verbruik jaarlijks, of op uitdrukkelijk verzoek van de afnemer meer dan eens per jaar, een totale afrekeningsfactuur voor de verkoop en het vervoer van aardgas, op voorwaarde dat de leverancier over de nodige meetgegevens beschikt. Indien de afnemer het contract opzegt, wordt op het einde van het contract en na ontvangst van de nodige meetgegevens van de distributienetbeheerder een slotfactuur opgemaakt;

3° stuurt **duidelijke en begrijpbare facturen**, en herinneringsbrieven en ingebrekestellingen, als vermeld in titel V;

4° biedt de afnemer flexibele betalingsmogelijkheden, waaronder wat huishoudelijke afnemers betreffen in ieder geval

- a) betalingen per maand of per kwartaal, en
- b) betalingen via overschrijving en domiciliëring;

5° stuurt de factuur op de door de afnemer gevraagde wijze, hetzij schriftelijk, hetzij elektronisch kosteloos zowel naar de afnemer zelf als, wat betreft huishoudelijke afnemers, naar een derde partij, aangewezen door die huishoudelijke afnemer;

6° biedt alle afnemers de mogelijkheid om telefonisch of via een ander communicatiemiddel uitleg te vragen over de factuur;

7° geeft alle afnemers de mogelijkheid om inlichtingen te vragen en klachten in te dienen over de levering en facturatie van elektriciteit of aardgas en die te registreren en daarover te rapporteren aan de VREG conform de methode, bepaald door de VREG, in het kader van de uitvoering van zijn opdracht, vermeld in artikel 3.1.3, eerste lid, 1°, d), van het Energiedecreet van 8 mei 2009;

8° bezorgt een leveringscontract, behalve als het leveringen van de standaardleverancier betreft, waarin minstens de volgende gegevens zijn opgenomen:

- a) de identiteit en het adres van de leverancier en de distributienetbeheerder;
- b) de geleverde diensten en de bijbehorende prijs;
- c) de duur van het contract;
- d) wat huishoudelijke afnemers betreffen, de voorwaarden voor de verlenging en de beëindiging van het contract;
- e) wat huishoudelijke afnemers betreffen, het bestaan van het recht op opzegging;
- f) de methode om een klacht in te dienen bij de leverancier;

- g) de methode om procedures voor de beslechting van geschillen met de leverancier in te leiden;
- h) alle vergoedingen en terugbetalingsregelingen die gelden indien de contractuele kwaliteitsniveaus van de diensten niet worden gehaald, met inbegrip van onnauwkeurige en te late facturering;
- 9° voorziet in een telefoonnummer dat tijdens de kantooruren bereikbaar is voor afnemers, en in een e-mailadres;
- 10° zorgt ervoor dat hetzij minstens tweemaal per jaar, hetzij wanneer de afnemer gekozen heeft voor elektronische facturering of op zijn vraag minstens vier keer per jaar, betrouwbare en nauwkeurige verbruiksgegevens die op het werkelijke verbruik gebaseerd is beschikbaar wordt gesteld. De leverancier mag geen extra kosten aanrekenen om die informatie te verstrekken. De informatie wordt bij voorkeur elektronisch op een overzichtelijke en gemakkelijk begrijpbare manier beschikbaar gesteld via een voor de afnemer gepast communicatiekanaal. De leverancier vermeldt de mogelijkheid op zijn website;
- 10° /1 zorgt ervoor dat aan afnemers met digitale meters maandelijks nauwkeurige verbruiksgegevens die op het werkelijke verbruik gebaseerd is beschikbaar wordt gesteld. De leverancier mag geen extra kosten aanrekenen om die informatie te verstrekken. De informatie wordt bij voorkeur elektronisch op een overzichtelijke en gemakkelijk begrijpbare manier beschikbaar gesteld via een door de afnemer gekozen communicatiekanaal. De leverancier vermeldt de mogelijkheid op zijn website;
- 11° brengt bij het versturen en wijzigen van overeenkomsten, en in de facturen die klanten ontvangen, of op websites voor individuele klanten zijn klanten op een duidelijke en begrijpelijke manier op de hoogte van de contactinformatie van onafhankelijke consumentenadviescentra, de VREG en het Vlaams Energieagentschap, met inbegrip van hun internetadressen, waar de klanten advies over de beschikbare energie-efficiëntie maatregelen, benchmarkprofielen van hun energieverbruik en technische details van energieverbruikende apparaten kunnen krijgen om het verbruik van die apparaten te helpen verminderen;
- 12° vermeldt op de afrekenings- en slotfactuur duidelijk de precieze vergoeding die de afnemer van elektriciteit verschuldigd is, de heffingsgrondslag en de berekeningswijze van de heffing, vermeld in titel XIV van het Energiedecreet van 8 mei 2009.

Aan de verplichting, vermeld in het eerste lid, 10°, kan worden voldaan met een stelsel van zelf uitlezen door de afnemer, die de uitgelezen metergegevens meedeelt aan de leverancier. Afnemers van gesloten distributienetten kunnen beschikken over de verbruiksgegevens op de wijze zoals vermeld in het eerste lid, 10° wanneer zij aan hun leverancier de uitgelezen meetgegevens meedelen.

Het artikel werd, via het Besluit Digitale Meters, tevens omgezet in artikel 3.1.58 van het Energiebesluit:

De netgebruiker en elke andere natuurlijke persoon van wie persoonsgegevens worden verwerkt, heeft het recht om van de netbeheerder inzage te krijgen in aanvullende informatie, vermeld in het tweede lid, over de verwerking van zijn persoonsgegevens. Deze informatie wordt kosteloos ter beschikking gesteld via een persoonlijk webportaal.

Het webportaal, vermeld in het eerste lid, geeft toegang tot:

- 1° informatie over mogelijkheden en status van de gebruikerspoorten van de netgebruiker, vermeld in artikel 3.1.45, § 2;
- 2° de mogelijkheid om de gebruikerspoorten kosteloos open te zetten of te sluiten;
- 3° informatie over de status van het meetregime van de digitale meter;
- 4° een overzicht van de partijen die toegang hebben gekregen tot de gegevens van de

netgebruiker en de natuurlijke personen van wie persoonsgegevens worden verwerkt, alsook tot welke gegevens, de doeleinden van de verwerkingen en de betrokken gegevenscategorieën;

5° de verwijzing en hyperlink naar het overzicht van gemandateerde partijen dat beschikbaar wordt gesteld op de website van de VREG, zoals vermeld in artikel 3.1.59, derde lid van dit besluit;

6° aanvullende informatie over zijn verbruiksverleden. Dat omvat de cumulatieve gegevens over de periode van ten minste drie voorafgaande jaren of over de periode sinds het tijdstip dat de netgebruiker in het toegangsregister geregistreerd staat op het toegangspunt indien deze korter is. De gegevens hebben betrekking op de termijnen waarvoor frequente factureringsinformatie is verstrekt. In geval de afnemer over een digitale meter beschikt, omvat vanaf 1 april 2020 de aanvullende informatie over zijn verbruiksverleden ook gedetailleerde gegevens over het verbruik per tariefperiode voor elke dag, week, maand en elk jaar. Die gegevens worden onverwijld ter beschikking gesteld, voor ten minste de voorgaande vierentwintig maanden of voor de periode sinds de afnemer over een digitale meter beschikt, als die korter is.

Ook de artikelen 4.3.15 en volgende van het Technisch Reglement Distributie Gas van 20 september 2019 geven nadere uitwerking aan dit artikel, zijnde m.b.t. de gebruiksprofielen (in geval van geschatte verbruik).

Artikel 10(3)(a) werd nog niet omgezet:

a) voorgeschreven dat, voor zover er gegevens over de energiefacturering en het verbruiksverleden van de eindafnemer beschikbaar zijn, deze op zijn verzoek beschikbaar worden gesteld voor een door hem aangewezen aanbieder van energiediensten;

Art. 3.2.18 EB bepaalt enkel dat de factuur van huishoudelijke afnemer op diens verzoek ook aan een derde kan worden overgemaakt.

Het is ons onduidelijk wat ‘gegevens over de energiefacturering’ zijn. Zijn dat de facturatieindexen, de informatieve indexen voor de factureringsinformatie,...? De artikelen 4.1.22/5 en 4.1.8/2 van het Energiedecreet bepalen wel dat derden toegang kunnen krijgen tot alle gegevens. Let wel, het gaat enkel om indexen die in systemen van de distributienetbeheerder zitten (niet informatieve indexen die via systeem van zelfuitlezing enkel bij leverancier terecht komen conform art. 3.2.18 2^e lid van het Energiebesluit).

Er kan geadviseerd worden om eventueel de bepaling letterlijk over te nemen, maar dan enkel “voor zover er gegevens beschikbaar zijn”.

In artikel 3.2.18 van het Energiebesluit kan een nieuw punt worden toegevoegd:

“**° stuurt, voor zover er gegevens over de energiefacturering en het verbruiksverleden van de afnemer beschikbaar zijn, op verzoek van de afnemer deze door naar een door hem aangewezen aanbieder van energiediensten.

Ook artikel 10(3)(e) werd nog niet omgezet:

e) voorgeschreven dat de afnemer op zijn verzoek tijdig informatie en energiekostenramingen krijgt in een gemakkelijk te begrijpen vorm die vergelijking van aanbiedingen op basis van gelijke criteria mogelijk maakt.

Dit is nog niet omgezet. Dit kan eventueel worden toegevoegd in art 3.2.18. Het is ons evenwel niet duidelijk wat ‘energiekostenramingen’ (vs factureringsinformatie) dan zijn.

“**° bezorgt op verzoek van de afnemer tijdig informatie en energiekostenramingen op een overzichtelijke en gemakkelijk begrijpbare manier, die een vergelijking van aanbiedingen op basis van gelijke criteria mogelijk maakt.

Artikel 10bis – Facturering en verbruiksgegevens betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik

1. Wanneer meters of warmtekostenverdelers worden geïnstalleerd, zien de lidstaten erop toe dat de facturerings- en verbruiksgegevens overeenkomstig de punten 1 en 2 van bijlage VII betrouwbaar en nauwkeurig is, en gebaseerd is op het werkelijke verbruik of de meetgegevens van warmtekostenverdelers van alle eindgebruikers, te weten de natuurlijke of rechtspersonen die verwarming, koeling of warm water voor huishoudelijk gebruik voor hun eigen eindgebruik aankopen, of de natuurlijke of rechtspersonen die bewoner zijn van een afzonderlijk gebouw of van een eenheid in een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw dat beschikt over een centrale bron voor verwarming, koeling of warm water voor huishoudelijk gebruik en die geen rechtstreekse of individuele overeenkomst met de energieleverancier hebben.

Indien een lidstaat daartoe besluit en behalve in het geval van verbruik vastgesteld via individuele bemetering op basis van warmtekostenverdelers overeenkomstig artikel 9 ter, kan aan die verplichting worden voldaan met een systeem waarbij de eindafnemer of eindgebruiker de meter regelmatig zelf leest en de metergegevens meedeelt. Alleen indien de eindafnemer of eindgebruiker voor een bepaalde factureringsperiode geen metergegevens heeft verstrekt, wordt de facturering gebaseerd op het geschatte verbruik of op een vast tarief.

2. De lidstaten:

- a) schrijven voor dat, indien er gegevens over de energiefacturering en het verbruiksverleden of de meetgegevens van de warmtekostenverdelers van de eindgebruiker beschikbaar zijn, deze op verzoek van de eindgebruiker ter beschikking worden gesteld van een aanbieder van energiediensten die door de eindgebruiker is aangewezen;*
- b) zorgen ervoor dat eindafnemers kunnen kiezen voor elektronische factureringsinformatie en facturering;*
- c) zien erop toe dat aan alle eindgebruikers duidelijke en begrijpelijke informatie wordt verstrekt bij de factuur in overeenstemming met punt 3 van bijlage VII bis; en*
- d) bevorderen cyberbeveiliging en waarborgen de bescherming van de privacy en de gegevens van eindgebruikers overeenkomstig het toepasselijke recht van de Unie.*

De lidstaten mogen bepalen dat, op verzoek van de eindafnemer, de bij de factuur gevoegde informatie niet als een betalingsverzoek mag worden beschouwd. In dergelijke gevallen zorgen de lidstaten ervoor dat flexibele regelingen voor de werkelijke betaling worden aangeboden.

3. De lidstaten beslissen wie verantwoordelijk is voor het verstrekken van de in leden 1 en 2 bedoelde informatie aan de eindgebruikers die geen rechtstreekse of individuele overeenkomst met een energieleverancier hebben.

Algemene opmerking: Bij de omzetting moet aandacht worden gegeven aan de termen “final users” en “final customers”. Zie hierover *het guidance document* van de Europese Commissie:

Introduction of the notion of ‘final users’ alongside the existing ‘final customer’ notion. This is in particular to clarify that the rights to billing and consumption information (Article 10a) also apply to consumers without individual or direct contracts with the supplier of energy used in collective heating, cooling or hot water production systems in multi-apartment and multi-purpose buildings.⁹

Artikel 10bis en bijlage VII bis werden reeds gedeeltelijk omgezet in artikel 3/1.4.1 van het Energiebesluit.

Elke warmte- of koudeleverancier:

1° bezorgt aan alle afnemers van thermische energie, op basis van het werkelijke verbruik minstens jaarlijks een totale afrekeningsfactuur voor de verkoop en het vervoer van thermische energie, op voorwaarde dat de warmte- of koudeleverancier over de nodige meetgegevens beschikt;

2° stuurt begrijpbare facturen, en herinneringsbrieven en ingebrekestellingen, als vermeld in artikel 5/1.2.3 en artikel 5/1.2.4;

3° biedt de afnemer van thermische energie flexibele betalingsmogelijkheden, waaronder voor huishoudelijke afnemers van thermische energie in ieder geval:

- a) betalingen per maand of per kwartaal;
- b) betalingen via overschrijving en domiciliëring;

4° stuurt de factuur op de door de afnemer van thermische energie gevraagde wijze, hetzij schriftelijk, hetzij elektronisch kosteloos zowel naar de afnemer zelf als, voor huishoudelijke afnemers van thermische energie, naar een derde partij, aangewezen door die huishoudelijke afnemer van thermische energie;

5° biedt alle afnemers van thermische energie de mogelijkheid om telefonisch of via een ander communicatiemiddel uitleg te vragen over de factuur;

6° geeft alle afnemers van thermische energie de mogelijkheid om inlichtingen te vragen en klachten in te dienen over de levering en facturatie van thermische energie en die te registreren en daarover te rapporteren aan de VREG conform de methode, bepaald door de VREG, in het kader van de uitvoering van zijn opdracht, vermeld in artikel 3.1.3, eerste lid, 1°, j), van het Energiedecreet van 8 mei 2009;

7° bezorgt een leveringscontract waarin minstens de volgende gegevens zijn opgenomen:

- a) de identiteit en het adres van de warmte- of koudeleverancier en de warmte- of koudenetbeheerder;
- b) de geleverde diensten en de bijbehorende prijs;
- c) de duur van het contract;
- d) voor huishoudelijke afnemers van thermische energie, de voorwaarden voor de verlenging en de beëindiging van het contract;
- e) voor huishoudelijke afnemers van thermische energie, het bestaan van het recht op opzegging;
- f) de methode om een klacht in te dienen bij de warmte- of koudeleverancier;
- g) de methode om procedures voor de beslechting van geschillen met de warmte- of koudeleverancier in te leiden;
- h) alle vergoedingen en terugbetalingsregelingen die gelden als de contractuele kwaliteitsniveaus van de diensten niet worden gehaald, met inbegrip van

⁹ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/c_2019_6631_-_annex_com_recom_metering_and_billing.pdf, pagina 3 en pagina 14 en volgende.

onnauwkeurige en te late facturering;

8° voorziet in een telefoonnummer dat tijdens de kantooruren bereikbaar is voor afnemers van thermische energie, en in een e-mailadres;

9° zorgt ervoor dat hetzij minstens tweemaal per jaar, hetzij wanneer de afnemer van thermische energie gekozen heeft voor elektronische facturering of op zijn vraag minstens vier keer per jaar, nauwkeurige verbruiksgegevens die op het werkelijke verbruik gebaseerd is beschikbaar wordt gesteld. De warmte- of koudeleverancier mag geen extra kosten aanrekenen om die informatie te verstrekken. De informatie wordt op een overzichtelijke en gemakkelijk begrijpbare manier beschikbaar gesteld via een voor de afnemer van thermische energie gepast communicatiekanaal. De warmte- of koudeleverancier vermeldt de mogelijkheid op zijn website;

10° brengt bij het versturen en wijzigen van overeenkomsten, en in de facturen die klanten ontvangen, of op websites voor individuele klanten zijn klanten op een duidelijke en begrijpelijke manier op de hoogte van de contactinformatie van onafhankelijke consumentenadviescentra, de VREG en het Vlaams Energieagentschap, met inbegrip van hun internetadressen, waar de klanten advies over de beschikbare energie-efficiëntie maatregelen, benchmarkprofielen van hun energieverbruik en technische details van energieverbruikende apparaten kunnen krijgen om het verbruik van die apparaten te helpen verminderen.

Aan de verplichting, vermeld in het eerste lid, 9°, kan worden voldaan met een systeem van zelf uitlezen door de afnemer van thermische energie, die de uitgelezen metergegevens meedeelt aan de warmte- of koudeleverancier.

Bij de omzetting van artikel 10bis dient rekening te worden gehouden met hetgeen in bijlage VII bis staat.

Bijlage VII bis stelt namelijk het volgende:

Minimumeisen voor informatie over facturering en verbruik betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik

1. Facturering op basis van werkelijk verbruik of meetgegevens van warmtekostenverdelers

Om eindgebruikers in staat te stellen hun eigen energieverbruik te reguleren, moet er ten minste eenmaal per jaar op basis van het werkelijke verbruik of van meetgegevens van warmtekostenverdelers worden gefactureerd.

2. Minimumfrequentie van informatie over facturering of verbruik

Wanneer op afstand leesbare meters of warmtekostenverdelers zijn geïnstalleerd, moet vanaf 25 oktober 2020 minstens elk kwartaal wanneer de eindafnemer daarom vraagt of wanneer hij gekozen heeft voor elektronische facturering, of anders tweemaal per jaar, informatie over facturering of verbruik aan de eindgebruikers worden verstrekt op basis van het werkelijke verbruik of de meetgegevens van warmtekostenverdelers.

Wanneer op afstand leesbare meters of warmtekostenverdelers zijn geïnstalleerd, moet vanaf 1 januari 2022 minstens maandelijks informatie over facturering of verbruik op basis van het werkelijke verbruik of meetgegevens van warmtekostenverdelers aan de eindgebruikers worden verstrekt. Deze informatie kan ook via het internet beschikbaar worden gesteld en zo vaak worden bijgewerkt als de gebruikte meetapparatuur en -

systemen toelaten. Verwarming en koeling kunnen van dit voorschrift worden uitgesloten buiten het verwarmings-/koelingsseizoen.

3. Minimuminformatie van de factuur

De lidstaten zorgen ervoor dat de eindgebruikers in of bij hun factuur, in duidelijke en begrijpelijke taal, de volgende informatie krijgen indien die factuur is gebaseerd op het werkelijke verbruik of de meetgegevens van de warmtekostenverdelers:

- a) *de huidige actuele prijzen en het werkelijke verbruik van energie of de totale warmtekosten en meetgegevens van warmtekostenverdelers;*
- b) *informatie over de gebruikte brandstofmix en de bijbehorende jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen, ook voor eindgebruikers van stadsverwarming of stadskoeling, en een beschrijving van de verschillende belastingen, heffingen en tarieven. De lidstaten kunnen het toepassingsgebied van het vereiste om informatie over broeikasgasemissies te verstrekken, beperken tot uitsluitend leveringen uit stadsverwarmingssystemen met een totaal nominaal thermisch ingangsvermogen van meer dan 20 MW;*
- c) *vergelijkingen van het huidige energieverbruik van de eindgebruikers met hun verbruik over dezelfde periode van het voorgaande jaar, in grafiekvorm, met een klimaatcorrectie voor verwarming en koeling;*
- d) *contactinformatie voor eindafnemersorganisaties, energieagentschappen of soortgelijke organen, met inbegrip van webadressen, waar informatie kan worden verkregen over de beschikbare maatregelen ter verbetering van energie-efficiëntie, vergelijkende eindverbruikersprofielen en objectieve technische specificaties voor energieverbruikende apparatuur.*
- e) *informatie over relevante klachtenprocedures, ombudsmandiensten of alternatieve geschillenbeslechtingmechanismen, naargelang hetgeen in de lidstaten van toepassing is;*
- f) *vergelijkingen met een gemiddelde genormaliseerde of benchmark-eindgebruiker van dezelfde verbruikerscategorie. In het geval van elektronische facturen kunnen deze vergelijkingen bij wijze van alternatief online beschikbaar worden gesteld en kan er in de facturen naar worden verwezen.*

Facturen die niet gebaseerd zijn op het werkelijke verbruik of op meetgegevens van warmtekostenverdelers, bevatten een duidelijke en begrijpelijke uitleg over de wijze waarop het in de factuur genoemde bedrag is berekend, en ten minste de informatie als bedoeld onder d) en e).

Artikel 10bis, punt 1 en punt 1 en punt 2 van bijlage VII bis zijn ook van toepassing op facturatie op basis van individuele meters en warmtekostenverdelers, waarbij er voor verwarming, koeling of warm water voor huishoudelijk gebruik in een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw gebruik wordt gemaakt van een centrale bron.

De bepalingen uit artikel 3/1.4.1 zijn enkel en alleen van toepassing op een warmte- of koudeleverancier, als zijnde “elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die aan afnemers

thermische energie via een warmte- of koudenet verkoopt”. Verwarming (en/of warm water, of koeling) via een centrale bron valt hier niet onder.

Ook de situatie waarbij er een warmtenet aanwezig is, waarbij een warmteleverancier een contract heeft met een tussenpersoon/VME om warmte te leveren, en de tussenpersoon/VME deze warmte doorlevert is, (en er dus geen rechtstreeks contract is tussen de warmteleverancier en de eindafnemers) is niet gedekt hierdoor.¹⁰ Het *guidance document* van de Europese Commissie benadrukt uitdrukkelijk dat ook deze eindgebruikers recht hebben op facturen en factureringinformatie:

Introduction of the notion of ‘final users’ alongside the existing ‘final customer’ notion. This is in particular to clarify that the rights to billing and consumption information (Article 10a) also apply to consumers without individual or direct contracts with the supplier of energy used in collective heating, cooling or hot water production systems in multi-apartment and multi-purpose buildings.¹¹

Bijgevolg dienen de bepalingen uit artikel 10bis en bijlage VII bis ook worden opgenomen voor dit type van levering.

Er dient wel te worden opgemerkt dat de richtlijn in hoofdzaak spreekt van *final users* of eindgebruikers, maar bij de keuze om al dan niet voor elektronische facturering te opteren lijkt dit recht enkel te zijn voorbehouden voor *final customers* of eindafnemers (dus met een rechtstreeks contract met de leverancier). Zie verder in de weergave van artikel 3/1.4.1, 9° Energiebesluit.

Om de bepalingen om te zetten kan de titel van “HOOFDSTUK IV. Informatieverstrekking door de warmte- of koudeleverancier” worden aangepast naar “HOOFDSTUK IV. Informatieverstrekking door de warmte- of koudeleverancier, beheerder van de centrale bron, of tussenpersoon”. Artikel 3/1.4.1 van het Energiebesluit kan dan als volgt worden aangepast:

“Elke warmte- of koudeleverancier of beheerder van een centrale bron, of tussenpersoon zoals vermeld in artikel 5/1.1.1 van het Energiebesluit:
1° bezorgt...”

Dit is op zich niet onlogisch aangezien in het Energiedecreet ook de “Verwarming en koeling of warmwatervoorziening van een gebouw door een warmte- of koudenet of door een centrale bron die verschillende gebouwen of verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient” wordt samengenomen.

Een andere optie is om vooraan in artikel 3/1.4.1. het volgende op te nemen:

“Voor de toepassing van dit artikel wordt een tussenpersoon, die een natuurlijk persoon of rechtspersoon kan zijn, die thermische energie afneemt van een warmte- of koudeleverancier, of een beheerder van een centrale bron, die een natuurlijke of rechtspersoon kan zijn, en die warmte, koude of warm water binnen een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw verder verdeelt bij verschillende eindgebruikers van thermische energie, beschouwd als een warmte- of koudeleverancier, vermeld in artikel 1.1.3, 133° /1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009.”;

¹⁰ Enkel voor wat betreft de SODV's wordt een tussenpersoon als een warmteleverancier gezien (art. 5/1.1.1. Energiebesluit)

¹¹ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/c_2019_6631_-_annex_com_recom_metering_and_billing.pdf, pagina 3 en pagina 14 en volgende.

Dit zorgt ervoor dat niet telkens melding moet worden gemaakt van de termen ‘tussenpersoon’ en ‘beheerder van een centrale bron’.

Hieronder wordt artikel 3/1.4.1 van het Energiebesluit geherformuleerd, met inachtneming van de bepalingen in artikel 10bis en bijlage VII bis:

Elke warmte- of koudeleverancier:

1° bezorgt aan alle **eindgebruikers** van thermische energie, op basis van het **werkelijke verbruik of de totale warmtekosten en meetgegevens van de warmtekostenverdelers** minstens jaarlijks een totale afrekeningsfactuur voor de verkoop en het vervoer van thermische energie, op voorwaarde dat de warmte- of koudeleverancier over de nodige meetgegevens beschikt;

“1/1° bezorgt aan alle eindgebruikers van thermische energie, minstens jaarlijks een factuur indien die niet gebaseerd is op het werkelijke verbruik of op meetgegevens van warmtekostenverdelers. De factuur bevat een duidelijke en begrijpbare uitleg over de wijze waarop het in de factuur genoemde bedrag is berekend;”;

2° stuurt aan alle **eindgebruikers van thermische energie in een warmte-of koudenet** **duidelijke en begrijpbare** facturen, en herinneringsbrieven en ingebrekestellingen, als vermeld in artikel 5/1.2.3 en artikel 5/1.2.4;

3° biedt de **afnemers** van thermische energie flexibele betalingsmogelijkheden, waaronder voor huishoudelijke afnemers van thermische energie in ieder geval:

- a) betalingen per maand of per kwartaal;
- b) betalingen via overschrijving en domiciliëring;

4/1° zorgt ervoor dat de afnemers van thermische energie kunnen kiezen voor elektronische factureringsinformatie en facturering;

4/2° stuurt, voor zover er gegevens over de energiefacturering en het verbruiksverleden van de afnemer van thermische energie beschikbaar zijn, op verzoek van de afnemer van thermische energie die gegevens door naar een door hem aangewezen aanbieder van energiediensten van thermische energie;

5° biedt alle **eindgebruikers van thermische energie** de mogelijkheid om telefonisch of via een ander communicatiemiddel uitleg te vragen over de factuur;

6° geeft alle **eindgebruikers van thermische energie** de mogelijkheid om inlichtingen te vragen en klachten in te dienen over de levering en facturatie van thermische energie en die te registreren en daarover te rapporteren aan de VREG conform de methode, bepaald door de VREG, in het kader van de uitvoering van zijn opdracht, vermeld in artikel 3.1.3, eerste lid, 1°, j), van het Energiedecreet van 8 mei 2009;

7° bezorgt **aan alle afnemers van thermische energie in een warmte- of koudenet** een leveringscontract waarin minstens de volgende gegevens zijn opgenomen:

- a) de identiteit en het adres van de warmte- of koudeleverancier en de warmte- of koudenetbeheerder;
- b) de geleverde diensten en de bijbehorende prijs;
- c) de duur van het contract;
- d) voor huishoudelijke afnemers van thermische energie, de voorwaarden voor de verlenging en de beëindiging van het contract;
- e) voor huishoudelijke afnemers van thermische energie, het bestaan van het recht op opzegging;
- f) de methode om een klacht in te dienen bij de warmte- of koudeleverancier;
- g) de methode om procedures voor de beslechting van geschillen met de warmte- of koudeleverancier in te leiden;
- h) alle vergoedingen en terugbetalingsregelingen die gelden als de contractuele kwaliteitsniveaus van de diensten niet worden gehaald, met inbegrip van

onnauwkeurige en te late facturering;

8° voorziet in een telefoonnummer dat tijdens de kantooruren bereikbaar is voor eindgebruikers van thermische energie, en in een e-mailadres;

9° zorgt ervoor dat hetzij minstens tweemaal per jaar, hetzij wanneer de afnemer van thermische energie gekozen heeft voor elektronische facturering of op zijn vraag minstens elk kwartaal, betrouwbare en nauwkeurige informatie over de facturering en het verbruik kosteloos aan de eindgebruikers van thermische energie wordt verstrekt op basis van het werkelijke verbruik of de meetgegevens van warmtekostenverdelers van alle eindgebruikers van thermische energie. Vanaf 1 januari 2022 moet deze informatie minstens maandelijks kosteloos worden verstrekt aan de eindgebruikers van thermische energie wanneer op afstand leesbare meters of warmtekostenverdelers zijn geïnstalleerd. De informatie wordt op een overzichtelijke en gemakkelijk begrijpbare manier beschikbaar gesteld via een voor de eindgebruiker van thermische energie gepast communicatiekanaal. De warmte- of koudeleverancier vermeldt de mogelijkheid op zijn website;”;

10° brengt bij het versturen en wijzigen van overeenkomsten, en in de facturen die eindgebruikers van thermische energie ontvangen, of op websites voor individuele klanten zijn eindgebruikers van thermische energie op een duidelijke en begrijpelijke manier op de hoogte van de contactinformatie van onafhankelijke consumentenadviescentra, de VREG en het Vlaams Energieagentschap, met inbegrip van hun internetadressen, waar de klanten advies over de beschikbare energie-efficiëntiemaatregelen, benchmarkprofielen van hun energieverbruik en technische details van energieverbruikende apparaten kunnen krijgen om het verbruik van die apparaten te helpen verminderen.

11° zorgt ervoor dat eindgebruikers van thermische energie in of bij elke factuur die is gebaseerd op het werkelijk verbruik of de meetgegevens van de warmtekostenverdelers de huidige actuele prijzen en het werkelijke verbruik van energie of de totale warmtekosten en meetgegevens van de warmtekostenverdelers weergeeft, samen met informatie over de gebruikte brandstofmix en de bijhorende jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen, een beschrijving van de verschillende belastingen, heffingen en tarieven, vergelijkingen van het huidige energieverbruik van de eindgebruikers van thermische energie met hun verbruik over dezelfde periode van het voorgaande jaar, in grafiekvorm met een klimaatcorrectie voor verwarming en koeling, en vergelijkingen met benchmarkprofielen van dezelfde verbruikerscategorie;”

12° stelt in of bij de factuur informatie ter beschikking aan alle eindgebruikers van thermische energie over relevante klachtenprocedures, ombudsdiensten of alternatieve geschillenbeslechtsmechanismen.

Aan de verplichting, vermeld in het eerste lid, 9°, kan, behalve in het geval van verbruik vastgesteld via individuele bemetering op basis van warmtekostenverdelers, worden voldaan met een systeem van zelf uitlezen door de afnemer van thermische energie, die de uitgelezen metergegevens meedeelt aan de warmte- of koudeleverancier.

Alleen indien de afnemer van thermische energie of de eindgebruiker van thermische energie voor een bepaalde factureringsperiode geen metergegevens heeft verstrekt, wordt de facturering gebaseerd op het geschatte verbruik of op een vast tarief.

De beheerder van een centrale bron of de tussenpersoon kan verplichtingen vermeld in het tweede lid ook delegeren aan een derde partij. Niettegenstaande de verplichting vermeld in het tweede lid, 9°, mogen de kosten, voor zover redelijk, worden doorberekend aan de eindgebruikers van thermische energie ingeval het meten, verdelen en berekenen van het werkelijke individuele verbruik van verwarming, koeling en warm water in

appartementengebouwen of multifunctionele gebouwen, wordt uitbesteed aan een derde partij, bijvoorbeeld een dienstenverlener of de lokale energieleverancier.

Aangezien in de realiteit de beheerders van een centrale bron (bv. vaak een VME of syndicus) of de tussenpersoon (bv. vaak een VME of syndicus) niet altijd zullen instaan voor de metingen en de opmaak van de facturen, kan de volgende zin “de beheerder van een centrale bron of de tussenpersoon kan de bovenstaande verplichtingen ook **delegeren** aan een derde” worden toegevoegd. In de praktijk doen zij immers steeds vaak beroep op een derde partij.

Wat artikel 10bis(1) betreft - en dan specifiek volgende zin “Alleen indien de eindafnemer of eindgebruiker voor een bepaalde factureringsperiode geen metergegevens heeft verstrekt, wordt de facturering gebaseerd op het geschatte verbruik of op een vast tarief” – dient te worden opgemerkt dat ook dit nog dient te worden omgezet voor warmte, koude en warm water. Voor wat betreft elektriciteit en gas werd dit omgezet in de technische reglementen distributie elektriciteit en gas (d.d. 20/9/2019, resp. de artikelen 4.3.18 en 4.3.15). Voor warmte bestaat op vandaag geen technisch reglement. **Het wordt dan ook aanbevolen om hiervoor een regeling te voorzien**, aangezien een technisch reglement warmte nog niet op de agenda staat binnen afzienbare tijd. Deze regeling kan eventueel in een decreet of besluit, of kan ook via een beslissing van de VREG (aangezien het hier gaat om technische regels, zie art. 4/1.2.1. van het Energiedecreet).

Wat artikel 10bis(2)(a) betreft - *schrijven voor dat, indien er gegevens over de energiefacturering en het verbruiksverleden of de meetgegevens van de warmtekostenverdelers van de eindgebruiker beschikbaar zijn, deze op verzoek van de eindgebruiker ter beschikking worden gesteld van een aanbieder van energiediensten die door de eindgebruiker is aangewezen*; kan verwezen worden naar hetgeen hierboven werd uiteengezet. In tegenstelling tot bij aardgas (en elektriciteit), zitten bij warmte de gegevens waarschijnlijk niet noodzakelijk centraal bij de distributienetbeheerder, dus de vraag is of in de praktijk eerder de **netbeheerder of de leverancier** deze gegevens dient te verstrekken.

Wat artikel 10bis(2)(d) betreft – m.b.t. cyberbeveiliging – dient te worden opgemerkt dat dergelijke vereiste niet gesteld wordt voor elektriciteit en gas. Voor warmte werd reeds in dergelijke bepaling reeds omgezet, namelijk in artikel 4/1.2.2, §3 van het Energiedecreet (“De partijen die via dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan toegang krijgen tot de gegevens van de meters, zorgen ervoor dat de dataveiligheid op elk moment gegarandeerd wordt en dat voldaan wordt aan de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens”).

1.6 Artikelen 11 en 11bis Energie-efficiëntierichtlijn

Artikel 11 – *Kosten van toegang tot meetgegevens en factureringsinformatie betreffende **aardgas***

De lidstaten zorgen ervoor dat de eindafnemer al zijn facturen en factureringsinformatie betreffende het energieverbruik kosteloos ontvangt, en op passende wijze kosteloos toegang heeft tot zijn verbruiksgegevens.

Artikel 11 van de richtlijn stond reeds in de huidige energie-efficiëntierichtlijn (2012/27/EU), zij het dat de draagwijdte nu werd beperkt tot aardgas.

Een gelijkaardige bepaling betreffende elektriciteit, kan worden teruggevonden in de nieuwe Elektriciteitsrichtlijn (richtlijn 2019/944). Daar bepaalt artikel 18 dat:

1. De lidstaten zorgen ervoor dat facturen en factureringsinformatie correct, gemakkelijk te begrijpen, duidelijk, beknopt en gebruiksvriendelijk zijn en zodanig

worden gepresenteerd dat vergelijking door de eindafnemer wordt vergemakkelijkt. Op verzoek ontvangen de eindafnemers duidelijke en begrijpelijke uitleg over hoe hun factuur tot stand is gekomen, zeker als de factuur niet gebaseerd is op het daadwerkelijke verbruik.

2. De lidstaten zorgen ervoor dat de eindafnemers al hun facturen en factureringsinformatie gratis ontvangen.

3. De lidstaten zorgen ervoor dat eindafnemers kunnen kiezen voor elektronische facturen en factureringsinformatie, en voor flexibele regelingen voor de feitelijke betaling van de facturen.

4. Indien het contract in een toekomstige wijziging van het product of de prijs, of in een korting, voorziet, wordt dit samen met de datum waarop de wijziging in werking treedt op de factuur vermeld.

5. De lidstaten raadplegen consumentenorganisaties wanneer zij wijzigingen van de voorschriften voor de inhoud van facturen overwegen.

6. De lidstaten zorgen ervoor dat facturen en factureringsinformatie aan de in bijlage I vastgestelde minimumvereisten voldoen.

Wat warmte en koude betreft, gelden dezelfde vereisten. Deze werden opgenomen in het nieuwe artikel 11bis van de Energie-efficiëntierichtlijn (zie verder).

De Europeesrechtelijke bepalingen uit de Energie-efficiëntierichtlijn en de Elektricitetsrichtlijn werden reeds gedeeltelijk omgezet in de volgende artikelen:

➔ Artikel 3.2.18, 5° van het Energiebesluit:

Elke leverancier stuurt de factuur op de door de afnemer gevraagde wijze, hetzij schriftelijk, hetzij elektronisch kosteloos zowel naar de afnemer zelf als, wat betreft huishoudelijke afnemers, naar een derde partij, aangewezen door die huishoudelijke afnemer;

➔ Artikel 3/1.4.1, 4° van het Energiebesluit (warmte-koude):

Elke warmte- of koudeleverancier stuurt de factuur op de door de afnemer van thermische energie gevraagde wijze, hetzij schriftelijk, hetzij elektronisch kosteloos zowel naar de afnemer zelf als, voor huishoudelijke afnemers van thermische energie, naar een derde partij, aangewezen door die huishoudelijke afnemer van thermische energie;

De omzetting is dus reeds in orde voor wat betreft het kosteloos ontvangen van de factuur.

Voor wat betreft de kosteloze toegang tot de factureringsinformatie en de kosteloze toegang tot verbruiksgegevens, dient er nog een omzetting te gebeuren.

De nieuwe Elektricitetsrichtlijn (richtlijn 2019/944) definieert in artikel 2, 21° factureringsinformatie als volgt: *informatie die wordt verstrekt op een factuur van een eindafnemer, afgezien van een betalingsverzoek;*

De term verbruiksgegevens wordt niet gedefinieerd in de nieuwe Elektriciteitsrichtlijn en er wordt tevens niet uitdrukkelijk bepaald dat de toegang tot deze gegevens kosteloos moet zijn (! in tegenstelling dus tot wat voor aardgas en warmte wordt bepaald!).

We stellen voor om de bepalingen als volgt aan te passen:

Artikel 3.2.18, 5° van het Energiebesluit: *Elke leverancier stuurt de factuur en de factureringsinformatie op de door de afnemer gevraagde wijze, hetzij schriftelijk, hetzij elektronisch kosteloos zowel naar de afnemer zelf als, wat betreft huishoudelijke afnemers, naar een derde partij, aangewezen door die huishoudelijke afnemer;*

Artikel 3/1.4.1, 4° van het Energiebesluit (warmte-koude): *Elke warmte- of koudeleverancier stuurt de factuur en de factureringsinformatie op de door de afnemer van thermische energie gevraagde wijze, hetzij schriftelijk, hetzij elektronisch kosteloos zowel naar de afnemer zelf als, voor huishoudelijke afnemers van thermische energie, naar een derde partij, aangewezen door die huishoudelijke afnemer van thermische energie;*

Wat de kosteloze toegang tot verbruiksgegevens betreft, moet de vraag worden gesteld of verbruiksgegevens gelijk te stellen zijn met informatie over het verbruiksverleden? Indien dit het geval is, dan werd deze vereiste voor elektriciteit en aardgas via artikel 3.1.58 van het Energiebesluit bij de distributienetbeheerder gelegd (kosteloos, via het webportaal).¹² Wellicht is het aangewezen om die lijn door te trekken, ook voor warmte (artikel 11bis van de Energie-efficiëntie richtlijn). Dit zorgt er dan voor dat de leverancier verantwoordelijk is voor de informatie over de factuur en de factureringsinformatie, samen met commercieel advies. De overige informatie en gegevens kunnen dan verstrekt worden door de DNB.

Een gelijkaardige bepaling als artikel 3.1.58 van het Energiebesluit moet dan ook voorzien worden voor warmte.¹³ Bij warmte is de vraag op wie deze verplichting moet gelegd worden (netbeheerder, leverancier, tussenpersoon, beheerder van centrale bron,..). Dit is een beleidskeuze. De meest coherente optie is dat bij de degene aan wie de verplichtingen inzake facturering worden opgelegd, ook de verplichting inzake de toegang tot de verbruiksgegevens wordt opgelegd.

Artikel 11bis – Kosten van toegang tot informatie over meting, facturering en verbruik betreffende verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik

¹² Ter info ook nog info over verbruik via: Art 6.4.21 EB (maar niet conform slechts 1 keer gratis dan betalend en enkel niet-HH) en 6.4.1/10 EB idem voor elek. Ingevolge de digitale meter is er ook de P1 poort om verbruiksgegevens te raadplegen.

¹³ 6° aanvullende informatie over zijn verbruiksverleden. Dat omvat de cumulatieve gegevens over de periode van ten minste drie voorafgaande jaren of over de periode sinds het tijdstip dat de netgebruiker in het toegangsregister geregistreerd staat op het toegangspunt indien deze korter is. De gegevens hebben betrekking op de termijnen waarvoor frequente factureringsinformatie is verstrekt. In geval de afnemer over een digitale meter beschikt, omvat vanaf 1 april 2020 de aanvullende informatie over zijn verbruiksverleden ook gedetailleerde gegevens over het verbruik per tariefperiode voor elke dag, week, maand en elk jaar. Die gegevens worden onverwijld ter beschikking gesteld, voor ten minste de voorgaande vierentwintig maanden of voor de periode sinds de afnemer over een digitale meter beschikt, als die korter is.

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de eindgebruiker al zijn facturen en factureringinformatie betreffende het energieverbruik kosteloos ontvangt, en op passende wijze kosteloos toegang heeft tot zijn verbruiksgegevens.

2. Niettegenstaande lid 1 van dit artikel, wordt de verdeling van de kosten in verband met de factureringinformatie betreffende het individuele verbruik van verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik in appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen overeenkomstig artikel 9 ter kosteloos uitgevoerd. Ingeval deze taak, namelijk het meten, verdelen en berekenen van het werkelijke individuele verbruik in zulke gebouwen, wordt uitbesteed aan een derde partij, bijvoorbeeld een dienstenverlener of de lokale energieleverancier, mogen de kosten, voor zover redelijk, worden doorberekend aan de eindgebruikers.

3. Om ervoor te zorgen dat de kosten voor individuele bemeteringsdiensten als bedoeld in lid 2 redelijk blijven, kunnen de lidstaten de concurrentie op dit gebied van de dienstensector stimuleren door het nemen van passende maatregelen, zoals het aanbevelen of anderszins propageren van het gebruik van aanbestedingen of het gebruik van interoperabele apparaten en systemen die het overschakelen op een andere leverancier van energiediensten vergemakkelijken.

Punt 1 werd meegenomen bij de bespreking van artikel 11 (zie hierboven).

Punt 2 van artikel 11bis kan als volgt worden omgezet, door een toevoeging aan artikel 3/1.4.1 van het Energiebesluit:

De beheerder van een centrale bron kan de bovenstaande verplichtingen ook delegeren aan een derde partij. Niettegenstaande de verplichting vermeld in het eerste lid, 4°, mogen de kosten, voor zover redelijk, worden doorberekend aan de eindgebruikers ingeval het meten, verdelen en berekenen van het werkelijke individuele verbruik van verwarming, koeling en warm water voor huishoudelijk gebruik in appartementsgebouwen of multifunctioneel gebouwen, wordt uitbesteed aan een derde partij, bijvoorbeeld een dienstenverlener of de lokale energieleverancier.

Punt 3 van artikel 11bis is optioneel om te zetten.

1.7 Warmtekostenverdeelregels

In dit omzettingsadvies van de Energie-efficiëntierichtlijn EU 2018/2002 wordt het volgende opgenomen:

*“De Vlaamse Regering **bepaalt** nadere regels voor de transparante en accurate berekening van het individuele verbruik en voor de verdeling van de kosten van het thermische of warmwaterverbruik voor:*

1° warm water voor huishoudelijk gebruik;

2° warmte uit de installatie van het gebouw voor de verwarming van de gemeenschappelijke ruimten, wanneer trappenhuisen en gangen voorzien zijn van radiatoren;

3° de verwarming of koeling van de appartementen.”

De kostenverdelingsregels moeten vastgelegd worden voor appartementsgebouwen of multifunctionele gebouwen die zijn aangesloten op stadsverwarming of -koeling of die een eigen gemeenschappelijk verwarmings- of koelingsstelsel hebben.

De [het guidance document van de Europese Commissie inzake Meting en Facturering](#) vermeldt het volgende:

*In the original EED, having such national rules in place was optional, and only around two thirds of Member States have put such rules in place. **The revised EED now requires Member States to have in place transparent, publicly available cost allocation rules.***
[...]

*It is worth highlighting that **national cost allocation rules do not necessarily need to define every detail of how costs are allocated.** Member States may choose to only lay down a framework that sets out key principles or parameters, and to **leave regional or local authorities, or even stakeholders of individual buildings, some flexibility to specify or agree on further details.***

*Regardless of the level of detail, however, the rules should be designed in a way that ensures that the **achievement of certain EED-related objectives** is not undermined. In particular, **cost allocation rules must ensure that the principle of billing based on actual consumption is not in practice undermined** by too weak a link between the device readings of a given final user and his/her final bill. If too little weight is given to individual readings in the calculation of individual occupants' share of total costs, the intended incentive to use energy efficiently will be undermined. On the other hand, it is equally important that this link is not too strong in situations where the consumption of each user is not entirely independent of the consumption of others, and where the outcome could be that the distribution of costs across individual building units could be very varied. A varied distribution of costs can create or exacerbate split incentives among occupants with respect to energy efficiency investments at the level of the whole building (such as improvements to the building envelope). Where Member States' national cost allocation rules are designed in such a way that they do not mitigate this risk, the Commission takes the view that this could potentially be contrary to Article 19 of the EED which obliges Member States to evaluate and take appropriate measures to address split incentives among building owners and/or tenants. As already stated, there is no single correct way of allocating costs, but well-designed rules guarantee a balance between the resulting incentives for occupants as individuals and as a community. Allocation rules that fail to strike such a balance and allow extreme outcomes risk jeopardising the achievement of the aims pursued by Articles 9b and 19, respectively. **Possible tools used by some Member States to achieve such outcomes include permissible ranges for the fraction of costs allocated according to individual readings, maximum limits for individual bills' deviations from the building's average or systems of correction factors reflecting unfavourable positions of naturally colder/more exposed apartments within a building.***

*In this context, the Commission stresses that the obligation under Article 10a for billing to be based on actual consumption or heat cost allocator readings **should not be understood to imply that billing must be exclusively based on readings** from such devices. In multiapartment and multi-purpose buildings there are indeed good, objective reasons for not allocating costs exclusively based on or in proportion to such readings, at least in so far as space heating and cooling is concerned (cf. footnote 16). Two requests for preliminary rulings on questions of potential relevance to this issue were lodged before the Court of Justice in late 2017/19. The Advocate-General's*

*conclusions in these joint cases, presented on 30 April 2019, reflect similar arguments on this matter.*¹⁴

Daarnaast is er een vergelijkende studie door het Joint Research Centre (JRC) uitgevoerd. Deze studie vergelijkt bestaande kostenverdeelregels in EU-lidstaten.

Doelstelling van warmtekostenverdeelregels

Uit de studie van het JRC en de aanbevelingen van de Commissie kunnen drie doelstellingen voor kostenverdeelregels afgeleid worden:

1. Aanzetten tot efficiëntie via (gedeeltelijke) doorrekening van effectief verbruik in de warmtekosten;
2. Solidariteit voor wat betreft systeemverliezen, systeem- en onderhoudskosten, verwarming gemeenschappelijke delen;
3. Ontmoedigen om verwarming uit te zetten terwijl er wel nog warmte van burens naar het eigen appartement vloeit. Onvoldoende verwarming kan in extreme gevallen leiden tot vochtproblemen en schimmelvorming.

Deze verschillende doelstellingen vragen om een afweging van verschillende kostendragers, namelijk enerzijds het gemeten verbruik en anderzijds het aandeel in de gemeenschappelijke delen op basis waarvan de gemeenschappelijke kosten verdeeld worden. Bovendien moet ook de specifieke situatie in ieder gebouw (isolatie van de gebouwschil, isolatie van de leidingen, efficiëntie van het verwarmingssysteem, regeling,...) in acht genomen worden. Er is dus geen concrete verdeling die voor alle gebouwen geschikt is, en er moet dus voldoende vrijheid gelaten worden om de sleutel aan te passen op deze specifieke gebouwsituatie.

Situatie in buurlanden

Een volledig overzicht van gebruikte warmtekostenverdeelsleutels in EU-lidstaten kan gevonden worden in het technisch rapport van JRC “Analysis of Member States' rules for allocating heating, cooling and hot water costs in multi-apartment/purpose buildings supplied from collective systems” (Castellazzi, 2017). Deze titel vat de verdeelsleutels in een aantal relevante buurlanden kort samen.

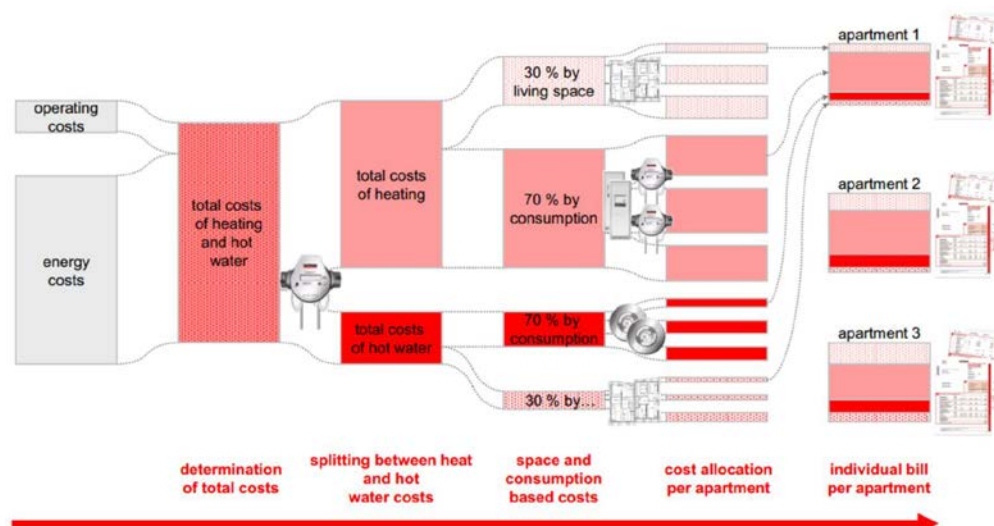
In de daarna volgende titel wordt ook de situatie in Vlaanderen toegelicht op basis van een – weliswaar beperkte – consultatie van een aantal experts op het gebied van warmtekostenverdeling.

Duitsland

De kosten voor collectieve verwarming worden onderverdeeld in een aandeel op basis van woonoppervlakte, en een aandeel op basis van het effectief gemeten verbruik. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen energie- en systeembeheerskosten. De verdeling tussen het aandeel dat volgens verbruiksmeting enerzijds en oppervlakte anderzijds toegewezen wordt, ligt vast op basis van een percentage dat door de vereniging van mede-eigenaars wordt gekozen. Minstens 50% en ten hoogste 70% van de kosten worden verdeeld naar het gemeten individueel verbruik. De rest wordt op basis van het woonoppervlak verdeeld. Figuur 1 illustreert de verdeelmethodiek.

---

¹⁴ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/c_2019_6631_-_annex_com_recom_metering_and_billing.pdf, pagina 7 en volgende.

Figuur 1: Illustratie van de verdeling van verwarmingskosten in Duitsland. Overgenomen uit (Castellazzi, 2017).

De kosten voor verwarming en sanitair warm water (SWW) worden apart verrekend. Wanneer deze door dezelfde installatie opgewekt worden en de totaalverbruiken voor verwarming en SWW niet apart gemeten worden (d.w.z. energiemeting), zijn er rekenregels om het gemeten volume SWW om te zetten in een equivalente energiehoeveelheid. Indien ook de volumes voor SWW niet gemeten worden, is een verdeelsleutel op basis van woonoppervlakte toegelaten.

Correctiefactoren voor de ligging van afzonderlijke wooneenheden (bijvoorbeeld aan noordzijde, minder beschutte ligging,...) zijn niet toegelaten.

Frankrijk

Het Franse Energiedecreet maakt een onderscheid tussen *energie- of brandstofkosten* enerzijds, en *overige verwarmingskosten* anderzijds. De laatste categorie omvat werkings- en onderhoudskosten van de installatie en elektriciteitsverbruik voor circulatiepompen, ventilatoren, branders, regelapparatuur etc.

De *energie- of brandstofkosten* worden opgesplitst in een gemeenschappelijk en individueel aandeel. 30% van deze kosten worden daarbij als het gemeenschappelijke deel gerekend, en verdeeld onder de eindgebruikers volgens een overeen te komen verdeelsleutel. De overige 70% worden verdeeld op basis van het gemeten warmteverbruik (via warmtekostenverdelers of warmtemeters). De vereniging van mede-eigenaars kan beslissen om correctiefactoren voor de ongunstige ligging van bepaalde wooneenheden toe te passen op voorwaarde dat een meerderheid vóór stemt.

De *overige verwarmingskosten* worden verdeeld volgens een verdeelsleutel, die nader bepaald moet worden door de mede-eigenaars. Verdeling volgens woonoppervlakte is daarbij een mogelijkheid.

De kosten voor de bereiding van SWW worden volledig op basis van verbruiksmeting verdeeld.

Nederland

Gebouwen met collectieve verwarming moeten voor warmtemeting de bepalingen daarover in de Warmtewet volgen (Art. 8 lid 2-4, 6, 7 en 9 en Art. 8a). Door de herziening van de Warmtewet van 2019 vallen zgn. blokverwarmingen (collectieve verwarming) voor de rest niet meer onder de Warmtewet, met name het niet-meer-dan-anderstarief. De manier waarop deze kosten verdeeld mogen worden, wordt niet gespecificeerd, al wordt er bij ontbreken van individuele meters of warmtekostenverdelers bepaald dat er "een kostenverdeelsystematiek" moet worden vastgelegd. De meest algemene verdeelsleutel volgt uit het Burgerlijk Wetboek en bepaalt dat de kosten voor verwarming gelijk te verdelen zijn binnen de vereniging van (mede-)eigenaars. Een tweede optie is een verdeling op basis van woonoppervlakte, een derde is verdeling via het verbruik, gemeten via

warmtemeters of warmtekostenverdelers op radiatoren. Toepassing van correctiefactoren is toegestaan, zowel voor het compenseren van ongunstige ligging als voor leidingverliezen in het gebouw.

In nieuwe gebouwen of bij renovatie is de installatie van individuele warmtemeters verplicht. Opvallend is dat de regelgeving niet bijzonder transparant is.

Oostenrijk

Een gelijkaardig systeem als in Duitsland wordt toegepast in Oostenrijk. Ten minste 55% en ten hoogste 75% van de totale energiekosten wordt aan de hand van individuele verbruiksmeters verdeeld, de overige 25-45% aan de hand van woonoppervlakte. De precieze verdeling wordt contractueel bepaald tussen de leverancier en de afnemer. Indien er geen afspraak wordt gemaakt over de verdeling wordt een standaardverdeling van 65-35% gebruikt.

Correctiefactoren mogen niet gebruikt worden.

Italië

De Italiaanse verdeelsleutel maakt een opsplitsing in “vrijwillig” en “onvrijwillig” warmteverbruik. Het vrijwillige deel is het gedeelte dat gemeten kan worden door de individuele meters en waar de eindgebruiker zelf controle over heeft via thermostaat of verwarmingskranen. Het onvrijwillige deel bestaat voornamelijk uit de systeemverliezen (leiding- en ketelverliezen). Waar de vrijwillige verbruikskosten worden verdeeld op basis van de gemeten waarden, wordt het overige verbruik (net als het hulpverbruik voor het verwarmingsstelsel, de kosten voor de warmtekostenverdeling en onderhoudskosten) verdeeld volgens een Italiaanse norm die rekening houdt met het ontwerp van het gebouw en de gebruikte isolatie.

Terugkoppeling warmtekostenverdelers

Tijdens verschillende informele consultaties heeft de VREG de standpunten en voorstellen van belanghebbenden gevraagd met betrekking tot de kostenverdeelregels. Hieruit noteren we een aantal belangrijke vaststellingen.

Typisch gebruiken de geconsulteerde partijen in Vlaanderen gelijkaardige verdeelsleutels als de hierboven vermelde methodieken, waarbij een deel van de kosten verdeeld wordt op basis van individuele metingen of warmtekostenverdelers, en de overgebleven kosten volgens het aandeel in de mede-eigendom. Dit aandeel is typisch niet rechtstreeks gelinkt aan de oppervlakte van het appartement: zonder verdere afspraken bepaalt het Burgerlijk Wetboek (BW) dat de aandelen van iedere mede-eigenaar gelijk zijn, maar vaak wordt een andere verdeling gebruikt. Deze verdeling wordt vastgelegd in de basisakte van de VME (Vereniging van Mede-Eigenaars).¹⁵ Typisch wordt er in de aandelen ook een weging gemaakt van de ligging van het appartement in het gebouw, en uitzonderlijk wordt hierin zelfs al rekening gehouden met het verschil in warmtebehoefte afhankelijk van de ligging in het gebouw.

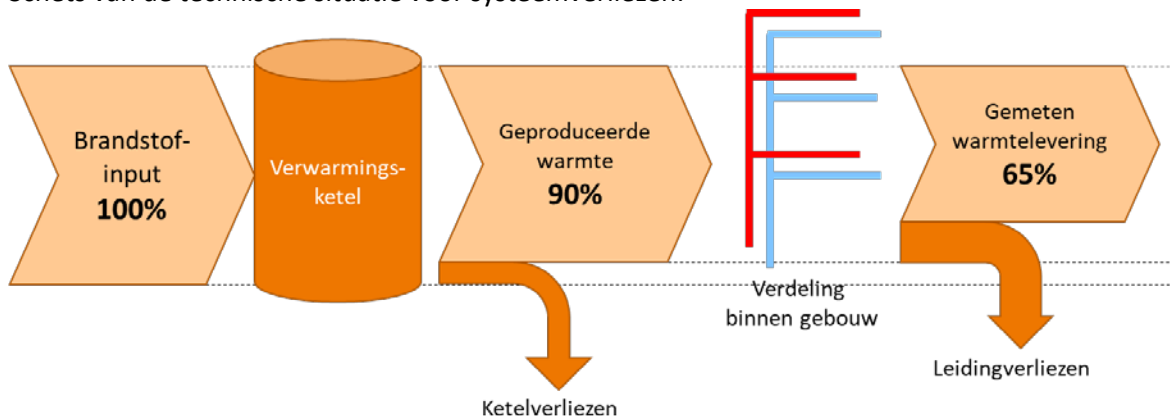
Veelal worden de verbruiksgerelateerde kosten verdeeld in verhouding met het gemeten verbruik, uitgedrukt als een fractie van de som van alle gemeten verbruiken.¹⁶ Het resterende verbruik (op basis van meting aan de uitgang van de ketel of op basis van de verbruikte brandstof voor de gemeenschappelijke stookinstallatie) wordt beschouwd als systeemverlies. De term verlies is

¹⁵ De basisakte bevat de beschrijving van de eigendom met de gemeenschappelijke en privatieve delen. Een basisakte moet in een notariële akte opgesteld worden. Deze akte regelt voornamelijk de eigendomsrechten van de mede-eigenaars, het “zakelijk” aspect. Elke privatieve eenheid (dus elke mede-eigenaar) heeft een bepaald aandeel in de gemeenschappelijke delen. Het aandeel wordt uitgedrukt in duizendsten (of tienduizendsten) en wordt bepaald op basis van de waarde van elke kavel. Zie artikel 577-4 BW.

¹⁶ Wanneer warmtekostenverdelers worden gebruikt, wordt het gebruik gemeten in functie van het aantal uur waarin het verschil tussen de temperatuur van de radiator (waar de warmtekostenverdelers op is aangebracht) en de te verwarmen ruimte een vastgestelde waarde overschreed. In functie van het vermogen van de radiator (afhankelijk van de fabrikant en het oppervlakte) kan de afgelezen waarde omgezet worden naar een benadering van het relatieve verbruik ten opzichte van de andere radiatoren in het gebouw.

verwarrend, want het grootste deel van deze niet-gemeten energie wordt toch nuttig gebruikt (verwarming van gemeenschappelijke delen, warmte die via verlies uit het distributiesysteem toch in de wooneenheden terechtkomt). De kosten voor deze “verliezen” worden in verhouding met het aandeel in de mede-eigendom verdeeld. De typische grootteorde van de verliezen verklaart ook de keuze voor de begrenzing van de percentages in andere Europese lidstaten.

Schets van de technische situatie voor systeemverliezen:

Merk op dat door steeds strengere isolatie-eisen de systeemverliezen een steeds groter aandeel in de energiekosten krijgen. Nog steeds komen de leidingverliezen wel grotendeels als nuttige thermische energie binnen de gebouwschil terecht.¹⁷

Voor de verdeling van gemeenschappelijke kosten moeten de regels in het Burgerlijk Wetboek rond mede-eigendom gevolgd worden. Daarin bepaalt artikel 577-2 BW eerst en vooral dat bij het ontbreken van overeenkomsten en van bijzondere bepalingen, de onverdeelde aandelen worden vermoed gelijk te zijn. Een mede-eigenaar heeft een deel in de rechten en draagt bij in de lasten van de eigendom naar verhouding van zijn aandeel. Indien de regels uit het BW worden gevolgd, zal elke mede-eigenaar in beginsel dus een gelijk aandeel hebben, en ook op een gelijke wijze de kosten (lasten) dragen. Deze regels zijn echter van “suppletief recht” (gelet op “ontstentenis van overeenkomsten en van bijzondere bepalingen”), wat wil zeggen dat hiervan **afgeweken** kan worden. Vaak worden de aandelen in de gemeenschappelijke delen van de mede-eigendom dan ook expliciet vastgelegd. Deze verdeelsleutels worden nagenoeg altijd opgenomen in de basisakte. De bepalingen uit het BW hebben hiërarchisch gezien voorrang op het Energiebesluit. We concluderen dat de verdeling van de gemeenschappelijke kosten hiermee al bepaald is, en dat we hier niet van kunnen afwijken in het Energiebesluit. Daarenboven, zelfs indien dit mogelijk zou zijn (*quod non*) dan zou dit een aanpassing van elke basisakte vragen, hetgeen te verregaande gevolgen met zich meebrengt aangezien telkens een notariële akte nodig is (hetgeen ook aanzienlijke kosten met zich meebrengt) en de instemming van de algemene vergadering met een bijzondere meerderheid. Het BW primeert bijgevolg en bepaalt duidelijk dat het de mede-eigenaars vrij moet staan om de aandelen en dus ook de verdeling van de lasten (kosten) vrij te bepalen.

De betrokken partijen stellen verder voor om op de factuur niet enkel de berekening van de kosten, maar ook de bijbehorende meetgegevens te vermelden. Bijvoorbeeld de prijs per liter warm water of per kWh warmte per eindgebruiker laat toe om technische defecten en andere problemen gemakkelijk op te sporen door vergelijking met eerdere maandwaarden.

Wanneer warmtekostenverdelers worden gebruikt is het onmogelijk om precies te weten hoeveel warmte er in het distributiesysteem verloren ging, aangezien deze apparaten een dimensieloze eenheid meten. Des te moeilijker wordt het, wanneer bovendien niet bekend is hoeveel energie werd gebruikt voor het leveren van warm water. Soms is er een aparte warmtemeter geïnstalleerd

¹⁷ In de Deense kostenverdeelsleutel wordt rekening gehouden met een maximaal systeemverlies van 60%, waarvan 25% voor ruimteverwarming en 35% voor de verdeling van sanitair warm water. Indien het collectieve systeem enkel ruimteverwarming levert wordt het verlies op maximaal 40% geschat.

om deze hoeveelheid energie te meten. Indien deze meter niet voorhanden is, kan er gewerkt worden met een vaste omrekenfactor, die per verbruikte liter warm water¹⁸ aangeeft hoeveel stookolie of aardgas hiervoor nodig was. Deze omzetting is echter afhankelijk van de geleverde watertemperatuur en het ketelrendement, en hiervoor een algemeen geldende conversiefactor voorstellen is dus niet wenselijk.

We merken op dat de kostenverdeelregels een breed toepassingsgebied moeten hebben. Ze moeten voldoende flexibiliteit laten om in alle concrete situaties te kunnen gelden, zonder dat er veranderingen aan huurcontracten of basisaktes vereist zijn.

Voorstel

De VREG adviseert om volgende basisprincipes op te nemen in het Energiebesluit, en dit als een nieuw artikel 3/1.5.1 onder een nog te definiëren “Hoofdstuk V. *Verdeling van de kosten van het thermische of warmwaterverbruik*” onder Titel III/1. Dit artikel geeft invulling aan de nadere regels voor de transparante en accurate berekening van het individuele verbruik en voor de verdeling van de kosten van het thermische of warmwaterverbruik:

Artikel 3/1.5.1:

§1. De verdeling van de kosten van het thermische of warmwaterverbruik bij appartementengebouwen en multifunctionele gebouwen met een centrale bron voor verwarming, koeling of warmwatervoorziening die verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient of met levering vanuit een warmte- of koudenet of een centrale bron die verschillende gebouwen bedient, gebeurt op basis van de in dit artikel bepaalde wijze.

§2. De kosten voor het thermische of warmwaterverbruik bij appartementengebouwen en multifunctionele gebouwen met een centrale bron voor verwarming, koeling of warmwatervoorziening die verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient of met levering vanuit een warmte- of koudenet of een centrale bron die verschillende gebouwen bedient, worden onderverdeeld in energiekosten, onderhoudskosten, kosten voor hulpverbruik gerelateerd aan de geleverde verwarming, koeling of warmwatervoorziening en overige vaste kosten:

1° Onder energiekosten worden de kosten voor de afname van thermische energie uit een warmte- of koudenet of een centrale bron die verschillende gebouwen bedient, de brandstofkosten voor een centrale bron voor verwarming, koeling of warmwatervoorziening die verschillende verbruikers binnen één gebouw bedient of de kosten voor elektriciteit voor een centrale bron voor verwarming, koeling of warmwatervoorziening die elektriciteit verbruikt en waarbij water of koelmiddel gebruikt wordt voor het transporteren van de thermische energie naar de individuele eenheden in appartementengebouwen en multifunctionele gebouwen, verstaan. Deze energiekosten worden onderverdeeld in een deel voor verwarming, een deel voor koeling en een deel voor warmwatervoorziening, voor zover van toepassing.

2° Onder onderhoudskosten worden de kosten voor het onderhouden en keuren van de benodigde installaties verstaan, voor zover deze enkel bedoeld zijn voor

¹⁸ Merk op dat in veel mede-eigendommen watertellers geïnstalleerd zijn om het warmwaterverbruik te meten. De warmtemeters van het integrale type, zoals voorgeschreven in het energiebesluit, worden hier naar alle waarschijnlijkheid nooit voor gebruikt.

de verwarming, koeling of warmwatervoorziening in het appartementengebouw of multifunctioneel gebouw waarvoor de kosten verdeeld worden.

3° Onder kosten voor hulpverbruik worden kosten verstaan voor het energieverbruik dat nodig is voor de werking van de centrale bron voor verwarming, koeling of warmwatervoorziening die verschillende verbruikers bedient, of de warmtewisselaar of het leveringspunt in geval thermische energie geleverd wordt door een warmte- of koudenet of een centrale bron die verschillende gebouwen bedient, maar dat niet in hoofdzaak bijdraagt tot de geleverde energiedienst. Het energieverbruik nodig voor het transporteren van de thermische energie van de centrale bron voor verwarming en koeling of van de warmtewisselaar of het leveringspunt naar de individuele eenheden in appartementengebouwen en multifunctionele gebouwen wordt ook beschouwd als hulpverbruik.

4° Onder overige vaste kosten worden alle andere kosten, die niet onder de energiekosten, de onderhoudskosten of de kosten voor hulpverbruik gerekend kunnen worden, verstaan, maar die wel noodzakelijk zijn voor de verwarming, koeling of warmwatervoorziening en die betrekking hebben op het gebouw waarvoor de kosten verdeeld worden.

§3. Indien verwarming, koeling en/of warmwatervoorziening door dezelfde installatie worden verzorgd, moeten de energiekosten voor die installatie worden verdeeld in energiekosten voor verwarming, energiekosten voor koeling en energiekosten voor warmwatervoorziening. Afhankelijk van de beschikbare meetapparaten moet deze verdeling gebeuren op één van volgende manieren:

1° Indien er afzonderlijke verbruiksmeters geplaatst zijn ter hoogte van deze gemeenschappelijke installatie, die toelaten de geleverde hoeveelheid thermische energie per voorziening te kennen, namelijk voor verwarming, koeling en/of warmwatervoorziening, worden de energiekosten per voorziening verdeeld in verhouding met deze geleverde hoeveelheden thermische energie.

2° Indien er geen afzonderlijke verbruiksmeters geplaatst zijn ter hoogte van de gemeenschappelijke installatie, maar er wel individuele verbruiksmeters van het integrale type voor alle geleverde voorzieningen, dan worden de energiekosten per voorziening verdeeld in verhouding tot de som van de individuele energiemetingen per voorziening, namelijk verwarming, koeling en/of warm water.

3° Indien er geen afzonderlijke verbruiksmeters geplaatst zijn ter hoogte van de gemeenschappelijke installatie, en er geen individuele verbruiksmeters van het integrale type voor alle geleverde voorzieningen beschikbaar zijn, dan moet er op een andere, voor de eindgebruikers transparante manier een schatting gemaakt worden van de verdeling van de energiekosten over de verschillende voorzieningen, namelijk verwarming, koeling en/of warm water.¹⁹ Waar mogelijk wordt wel gebruik gemaakt van de som van eventuele individuele verbruiksmeters van het integrale type, of een inschatting van de benodigde thermische energie voor warmwatervoorziening op basis van het geleverde volume aan warm water en de temperatuur van het water.

¹⁹ Een voorbeeld van zulke schattingsregels kan gevonden worden in de Duitse "Heizkostenverordnung", §9: https://www.gesetze-im-internet.de/heizkostenv/_9.html

De minister kan bijkomende voorwaarden bepalen voor de schatting van de verdeling van de energiekosten over de verschillende voorzieningen.

§4. De energiekosten voor verwarming of koeling worden opgedeeld in een deel variabele kost, en een deel vaste kost.²⁰ Het deel van de energiekosten dat als variabele kost beschouwd wordt, is minstens 40% van deze kosten en ten hoogste 90%. Het overige deel is de vaste kost.

Het gedeelte dat als variabele kost beschouwd wordt, wordt verdeeld over de eindgebruikers van thermische energie in verhouding tot het verbruik, dat door de individuele verbruiksmeters voor het warmte- of koelingsverbruik, zoals bedoeld in artikel 1.1.1, 48/1° van dit besluit, gemeten wordt.

Het gedeelte dat als vaste kost beschouwd wordt, wordt verdeeld over de eindgebruikers van thermische energie zoals bepaald in het Burgerlijk Wetboek wat betreft mede-eigendom, of indien van toepassing zoals bepaald in de basisakte van de mede-eigendom, namelijk het aandeel in de mede-eigendom.

Indien er geen individuele verbruiksmeters voor verwarming zijn geïnstalleerd, wordt het gedeelte van de energiekosten voor verwarming dat als variabele kost beschouwd wordt, verdeeld volgens de aangegeven waarden op de warmtekostenverdelers. De eindgebruiker draagt bij in het variabele deel van de energiekosten in verhouding tot de som van de afgelezen waarden van de warmtekostenverdelers in zijn eigendom, rekening houdend met het afgiftevermogen van iedere radiator, in vergelijking met de som van de metingen van alle warmtekostenverdelers in het gebouw. Het afgiftevermogen van de radiator kan in rekening gebracht worden door een aangepaste schaal per warmtekostenverdelers, of via een evenredigheidsfactor in functie van het afgiftevermogen van de radiator.

Indien er geen individuele verbruiksmeters voor koeling zijn geïnstalleerd, worden de energiekosten voor koeling volledig beschouwd als een vaste kost.

§5. De energiekosten voor de warmwatervoorziening worden volledig verdeeld in verhouding met het gemeten warmwaterverbruik dat ofwel gebaseerd is op de meetgegevens van individuele verbruiksmeters voor het warmwaterverbruik ofwel op basis van de meetgegevens van individuele watermeters, zoals vermeld in artikel 3/1.2.1, §1, vierde lid van dit besluit.

Indien er geen individuele verbruiksmeters of watermeters voor de warmwatervoorziening zijn geïnstalleerd, worden de energiekosten voor warmwatervoorziening volledig beschouwd als een vaste kost.

§6. De onderhoudskosten, kosten voor hulpverbruik en overige vaste kosten worden verdeeld zoals bepaald in het Burgerlijk Wetboek wat betreft mede-

²⁰ Toelichting bij besluitswijziging zou het volgende moeten verduidelijken: Merk op dat de opsplitsing in variabele en vaste kost betrekking hebben op de manier waarop deze kosten verdeeld worden tussen de verschillende eindgebruikers: met een variabele sleutel – op basis van metingen of geschatte verbruiken, die variabel zijn – of op basis van een vaste verdeelsleutel, namelijk de aandelen in de mede-eigendom. De termen “vast” en “variabel” hebben niets te maken met het feit of het deel van de kosten dat verdeeld wordt, vast of variabel is, dan wel gemeenschappelijk of individueel.

eigendom, of indien van toepassing zoals bepaald in de basisakte van de mede-eigendom, namelijk het aandeel in de mede-eigendom.

§7. Het resultaat van de verdeling van de kosten van het thermische of warmwaterverbruik wordt minstens jaarlijks op een duidelijke manier aan de eindgebruikers van thermische energie bezorgd, rekening houdend met de bepalingen uit artikel 3/1.4.1, tweede lid, punt 1° en 1/1° van dit besluit. Daarbij worden de verbruikte eenheden aan warmte, koude en warm water en de bijbehorende eenheidsprijs vermeld.

De verbruikte eenheden worden minstens weergegeven in kWh wanneer er individuele verbruiksmetingen voor het warmte-, koelings- of warmwaterverbruik beschikbaar zijn, in een dimensieloze grootte bij warmtekostenverdelers en minstens in m³ voor metingen op basis van een warmwatermeter.

Correctiefactoren worden niet toegelaten om de volgende redenen:

1. Zonder begrenzing van de correctiefactoren kan het nut van de warmtekostenverdeelregels volledig teniet gedaan worden. Het bepalen van de grenzen waarbinnen de correctiefactoren wel zouden moeten vallen is niet mogelijk op een eenduidige en voor alle situaties geldende manier.
2. De vereiste om de verbruikte eenheden en de eenheidsprijs te vermelden laten toe om problemen met meters vroegtijdig op te sporen.

2. Wijzigingen aan de herziening van de energie-efficiëntierichtlijn, zoals opgenomen in de EMD

Artikel 70

Wijzigingen van Richtlijn 2012/27/EU

Richtlijn 2012/27/EU wordt als volgt gewijzigd:

- 1) artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:
  - a) de titel wordt vervangen door:
"Meting voor aardgas";
  - b) in lid 1 wordt de eerste alinea vervangen door:
    - "1. De lidstaten zorgen ervoor dat eindafnemers van aardgas, voor zover dit technisch mogelijk en financieel redelijk is en voor zover dit in verhouding staat tot de potentiële energiebesparingen, tegen concurrerende prijzen de beschikking krijgen over individuele meters die het daadwerkelijke energieverbruik van de eindafnemer nauwkeurig weergeven en informatie geven over het werkelijke tijdstip van het verbruik.";
  - c) lid 2 wordt als volgt gewijzigd:
    - i) het inleidende gedeelte wordt vervangen door:
      - "2. Indien, en voor zover, de lidstaten gebruikmaken van intelligente meetsystemen en slimme meters voor aardgas invoeren in overeenstemming met de Richtlijn 2009/73/EG:";
    - ii) de punten c) en d) worden geschrapt";
- 2) artikel 10 wordt als volgt gewijzigd:
  - a) de titel wordt vervangen door:
"Factureringsinformatie voor aardgas";
  - b) in lid 1 wordt de eerste alinea vervangen door:
    - "1. In de gevallen waarin de eindafnemer niet beschikt over een slimme meter als bedoeld in Richtlijn 2009/73/EG, zorgen de lidstaten ervoor dat uiterlijk op 31 december 2014 de factureringsinformatie voor aardgas betrouwbaar en nauwkeurig is, en gebaseerd is op het werkelijke verbruik, overeenkomstig punt 1.1 van bijlage VII mits dit technisch mogelijk en economisch gerechtvaardigd is.";
  - c) in lid 2 wordt de eerste alinea vervangen door:
    - "2. Meters die zijn geïnstalleerd in overeenstemming met Richtlijn 2009/73/EG maken het voorzien in accurate factureringsinformatie op basis van het werkelijke verbruik mogelijk. De lidstaten waarborgen dat de eindafnemers gemakkelijk toegang krijgen tot aanvullende informatie om zelf hun verbruiksverleden in detail te kunnen controleren.";
- 3) in artikel 11 wordt de titel vervangen door:
"Kosten van toegang tot informatie over de meting en facturering van aardgas";
- 4) in artikel 13 worden de woorden "artikel 7 tot en met 11" vervangen door de woorden "artikelen 7 tot en met 11 bis";

- 5) artikel 15 wordt als volgt gewijzigd:
- a) lid 5 wordt als volgt gewijzigd:
    - i) de eerste alinea en de tweede alinea worden geschrapt;
    - ii) de derde alinea wordt vervangen door:

"De transmissie- en de distributiesysteembeheerders voldoen aan de voorschriften van bijlage XII.";
  - b) lid 8 wordt geschrapt;
- 6) in bijlage VII wordt de titel vervangen door:
- "Minimumeisen voor facturering en factureringsinformatie, op basis van werkelijk verbruik van aardgas".